N:r 4353

POJKAENFALD OCH KVINNOLIST

BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

Pris 25 öre.

POJKAENFALD

OCH

KVINNOLIST

BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1911
TRYCKT HOS BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

Skolprästen i Högakull.

Di tala om att här agiteras och mutas och kränglas i stad och på land hvar gång ett nytt riksdagsmannaval skall gå af stapeln, och att många fula lidelser då släppas lösa emot hvarandra. Och det är nog sant det.

Men ett så vådligt rabaskande åstadkommer dock aldrig ett riksdagsmannaval som rätt ett prästval gör det, hvilket i alla fall är ett sorgligt faktum. Ty när man ska' välja sig en själasörjare, så borde väl en så allvarlig och kristlig förrättning egentligen uträttas i frid och mycken kärlek.

Men det är, gunås, långt ifrån att så sker, utan det har händt och det händer inte alls sällan, att byamännen råka i lufven på hvarandra och klämma till att slåss på själfvaste kyrkovägen, när de gå hem från ett prästval. Det hjälper inte, att de nyss förut fått uppbygga sig af kontraktsprostens förekomst i deras kyrkokor.

I tuårsen valde de sig en ny »körkeherre» borta i Högakull, och såsom de då lefde och härjade i den församlingen medan valet stod på, det har man då inte hört talas om hvarken förr eller senare.

Men så ha' de också blifvit straffade på folkavis.

Det var naturligtvis ingenting, som var godt nog åt Högakullsborna. De nöjde sig inte med förslaget, utan de bråkade till det åt sig och kallade en fjärde, som det heter.

Men då blefvo bå' kungen och biskopen alldeles besatta och rasande bägge två, samt skickade i förargelsen på dem en gammal »skolepräst», som församlingen inte kände till.

Men denne blef då gua'lof till ett gissel och till en tuktomästare åt dem. I början tyckte de rätt bra om honom och gingo till och med omkring och voro liksom litet smått högfärdiga öfver sin präst.

— Han har just inga stora gåfvor, men han är sekterlig och gemener! yttrade de och menade därmed att han var ärevördig och nedlåtande på samma gång.

Men det blef minsann annat ljud i skällan, när det gått en tid, ty det begaf sig snart, att »körkeherrn» var snål ända till girighet, och han gnodde och gnor syndaträlarne i Högakull, så att det är en lust och glädje däråt.

En söndagsmorgon sa' han till den ene kyrkovärden:

-- Det var en ovanligt fet och härlig bagge Sven Nilsson har. Den ska' väl slaktas snart?

122
194

— Ja, det har jag tänkt!

— Jaså, kan tro det! Kom då bort till prästgården med köttet.

— Ja gubevars! lät kyrkovärden och gladdes, ty han fann det ljufligt att få sälja slaktet hemma och slippa köra ner till sta'n med det och sätta bort tid. Det töfvade heller inte länge, förrän han drap baggen och kom bort till prästgården.

— Nu är jag här med baggaköttet, som vi talades vid om! sa' kyrkovärden.

— Tackar allra mjukast! Det var något till rar present det! Bara inte kyrkovärden tar sig för nära! smilade kyrkoherden och bugade sig och klappade den arme Sven Nilsson och bjöd honom på rågkaffe och tackade och tackade för det rara fårköttet, så att kyrkovärden inte kom sig för att yttra ett ord. Utan han for hem och var så ledsen öfver sitt förlorade får, att han höll på att hänga sig.

En annan dag strax efteråt kom »körkeherren» under en spatsertur bort till nämndemannens.

Hustrun ville fägna honom, det var ju gifvet, och för att visa husets förmåga hof hon fram en rysansvärdt stor smörtrilling på bordet.

— Tackar mjukast, tackar aller ödmjukast! Jag är inte hungrig nu, men om jag får en gammal tidning att svepa in smörklumpen i, så ska' jag bära hem den själf och stanna i stor förbindelse! Tackar allra mjukast! Dä' var ett rart och präktigt smör. Tackar mjukast! smilade prästen.

Hvad skulle gumman göra, stackars människa, annat än låta kyrkoherden lägga i väg med det rara smöret.

Det var då i alla fall stor synd åt henne, ty hon hade lagat smöret i ordning såsom förning till ett bröllop i grannskapet och tog bara fram det för att det skulle se ståtligt och rart ut, när det kom ett sådant storfrämmande som själfva »körkeherren». När nämndemannen kom hem, fann han alltså sin gumma i förtviflan och upplöst i tårar.

— Hva' går nu åt dig igen, eller hva' in i den dålige lipar och tjuter du för? sporde han.

— Ih ih ih, körkeherren har tatt mitt smör, hela min rara och välsignade smörtrilling, så vi kan inte få komma till bröllopet, jämrade hon och ville inte taga någon tröst.

— Ä' prästen förbaskad, tar han nu smör till! lät nämndemannen och svor på att han skulle låta honom betala't.

Fanns där någon i socknen, som plägade fiska i vattendragen, bad han dem gå till prästgården, när de gjort någon fångst.

De trodde, förstås, att han täcktes köpa af dem. Men när de kommo, så anammade han hela subbet och bara bugade och tackade så aller ödmjukast.

Jojo, han gnodde dem för deras myckna synds skull.

Till råga på eländet dref han igenom, att de skulle måla om kyrkan invändigt. Men för att få det billigt anställde han den skröpligaste målare, som fanns i hela häradet.

Nå, denne målade och plitade och omsider vardt det färdigt. Då skulle där hållas en mer än vanligt högtidlig gudstjänst i det nyrestaurerade templet för att inviga nymålningen. Och hela församlingen var nästan mangrant i kyrkan den söndagen.

Men hur det var, hade målaren inte lagt reelt med torksaker i färgen, utan när församlingen skulle resa sig, så hängde de fast i fernissan allesammans. Med vedermöda sleto de sig visserligen upp ur bänkarne, men då hade de fernissa och spackelfärg i sitsarne hvar eviga kutte, såväl karlar som fruntimmer. Och hurudant det skulle te' sig i Guds hus, det kan enhvar föreställa sig.

Men det var just inte ledsamt att skåda denna Herrans församling bakifrån, när de tågade hem från kyrkan i arghet och raseri samt med nerklenta och fördärfvade kläder.

Nej, ledsamt var det inte, men ynkligt var det.

Den enda gång Högakullsfolket egentligen har haft någon ro och fröjd af denna sin präst var en påskadag.

Men det var då i alla fall ett sorgligt nöje äfven det.

Kyrkoherden hade tagit hem mässkjortan för att låta frun tvätta och laga upp henne till högtiden. Och det gjorde hon väl, kan jag tänka.

Nå, på påskdagen kom han inskridandes i kyrkan med ett paket under armen, hvilket han lade på bordet i sakristian.

— Det är mässkjortan! sa' han till stöten.

Sen ringdes där samman, och stöten plockade fram skruden samt tog ihop med att kläda prästen. Till den ändan vecklade han ock upp paketet och började kränga skjortan på sin herde.

— Men hva' i alla dar är detta för slags skjorta? skrek plötsligt stöten och sprang baklänges.

— Dä' är väl en mässkjorta, vet jag, snörflade herden.

— Men ho' ä' så konstig, ja' känner inte igen henne! svarade stöten och såg så vilsekommen ut som en gästgifvare i ett missionshus.

Då tittade äfven prästen på plagget, som han fått på sig, tittade stort och vidöppet och bleknade.

— Åh, herre du min skapare. Sannerligen, sannerligen har jag inte fått ett af fruns lintyg! Det är ett misstag! Men hvad ska' jag nu ta' mej till! jämrade han och pustade och suckade.

Ja, där var ingenting annat att göra än att behålla lintyget på under altartjänsten, hvilket väckte stor gamman samt gladde och fröjdade hela församlingen.

— Den synen var värd mer än en smörtrilling! säga de än i dag och kunna grina sig nästan fördärfvade, när de tänka på't.

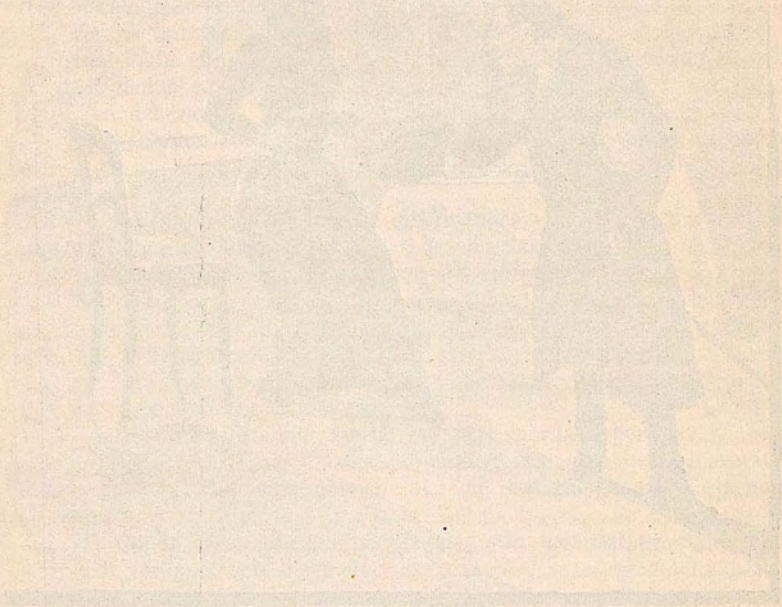

Kyrkvärdens syn i nyårsottan.

»Prata strunt och önska nyår, dä' går väl för sig, men äta ost, när en ingen har, dä' ä' värre», är ett ordstäf, som vi rätt ofta begagna härute.

Och det är sant.

Nu för tiden ställer det där nyårsönskandet inga vidare kraf på oss, sedan vi lätt och lustigt komma ifrån hela affären med några tryckta kort, några 4-öres frimärken eller en enkel tidningsannons, hvilket senare naturligtvis är det allra förnämsta.

Men det fanns dock en tid, då nyårsönskandet, åtminstone inom småstäderna, satte vännerna på sådana prof, att väl ingen af oss i denna tid skulle stå ut med dylika ansträngningar och vedermödor.

Man brukade inga nyårs- eller visitkort på den tiden, utan man frambar personligen, uppsträckt i hvit halsduk och svarta kläder och »stukis», sina fromma välönskningar till samtliga sina grannar, vänner och bekanta.

Och på den tiden fanns det, gunås, icke heller något goodtempleri eller blåbandisteri eller någonting absolut på jorden, såsom det nu lär göra, utan det var glögg och mumma, konjak och starköl, rom och brännvin och vänskap och svinahös i husen.

När så de uppsträckta och ärevördiga gubbarna gingo ut på sina nyårsvisiter, var det alldeles detsamma som att börja sitt år med ett drickande utan like och ett ätande på hvilket ingen ända fanns.

Det var, sägs det, icke heller just med så glada känslor som fruarna i dylika småsamhällen räckte fram de höga hattarne och söndagsstafvarne åt sina herrar och mästare, när dessa skulle draga ut på nyårsvisiter.

De voro aldrig riktigt säkra på, när de skulle få gubbarna åter, men i hurudant skick de skulle komma igen, det visste de af gammal pröfvad erfarenhet. Och det berättas vidare i de gamla småstadskrönikorna, att nyårsdagens middagssol alltid sken öfver en skock högtidsklädda män, som leende och nöjda, rödmosiga och trallande gingo och ledde sig vid staket och husknutar eller kraflade sig fram »på alla fyra» öfver de öppna platserna, där intet stöd fanns att tillgå. Och var så tillika halt väglag, skickades pigorna ut vid middagstiden att samla upp de goda husbönderna och nyårsgratulanterna hvar de kunde finna dem och deras hattar än här och än där vid dikeskanterna.

På den tiden var det alltså ingen struntsak att önska sin nästa ett godt nytt år.

Såväl i detta som uti många andra fall ha' vi därför fått det bättre med tiden. Nu sitta vi inne uti stor nykterhet och mycken kyskhet hos våra gummor och flammor, medan de arma, svettande postmänniskorna få sköta om nyårsönskningarna åt oss.

Här komma icke vidare några svartklädda, trallande, lustiga bröder in till oss på nyårsmorgonen och vräka i sig vår julamat och ragla omkull våra bord. I stället komma blott en skock fyrkantiga bref, dem vi sorglöst slänga i det för dem bestämda fatet på kabinettsbordet, utan att kanske se på dem.

Det är billigare och finare det här nya sättet, men Gu' vet, om det egentligen är så rasande roligt ändå. Men det får jag erkänna, rätt hvad jag än må tänka om den nya tiden och dess bekvämligheter, att om Jonas i Bagghemmet hade skaffat sig ett nyårskort och skickat det till kyrkoherdens i stället för att gå dit själf i julas, så hade det varit bättre för honom. Han hade då sluppit ligga med kalla omslag om hufvudet hela nyårsdagen samt hänga allra ytterst på den brant som stupar neråt vansinnets natt.

Ingen vet hvad det kostade eller kommer att framdeles kosta Jonas, men säkert är, att han vid decemberstämman strax förut blifvit korad till kyrkovärd.

Förut under hösten hade vi gång på gång varit på gille uppe i Bagghemmet, och Jonas hade en långlig tid betett sig såsom en framstående kristen, ty han har skrifvit på våra kreditivkontrakt och växlar och 10-års lån med en min, som om det icke varit annat än hans förbaskade skyldighet, så det var stört omöjligt att inte rösta på honom till kyrkovärd.

Och skrifver han på åt oss lika beredvilligt i fortsättningen, varder han riksdagsman med tiden, det slår aldrig bom.

När nu Jonas emellertid lyckligt och väl blifvit kyrkovärd, ansåg han sig böra så tidigt på nyårsdagen som möjligt lägga i väg till prästgården och önska kyrkoherden ett godt nytt år och själf mottaga dennes välsignelse, innan han trädde in i sin nya, dyrt förvärfvade värdighet.

I den tidiga, dimmiga morgonväkten nalkakes alltså Jonas i högtidligt och kyrkovärdsmässigt framskridande sin själasörjares och förmans tjäll.

Där var man redan uppe, det såg Jonas på afstånd. Ljus sken i alla fönster och förstuguportarne stodo öppna.

Jonas stannade en vändning, slätade ut håret och funderade på huru han skulle börja sin nyårshälsning vist och lärdt, så att »körkeherren» skulle förstå hvilken djädrans kyrkovärd han fått.

Just i samma stunden fick Jonas emellertid se, huru tre hvitklädda

varelser med ljus i händerna sväfvade öfver förstugan i prästgården, tydligen kommande från det prästerliga ämbetsrummet.

— Jesses, dä' ä' himlatecken! mumlade Jonas och började darra i alla leder.

Strax efteråt såg Jonas, hvars bäfvan och förskräckelse allt mer och mer tilltog, hur prästgårdens stora hund, som eljes plägade skälla och ge hals, undergifvet tyst och ödmjukt kröp utefter marken emot en lång svart figur, som slank fram från andra sidan af byggnaden och snabbt men ljudlöst närmade sig förstugutrappan.

När Jonas fick syn på den uppenbarelsen, vände han tvärt och gaf sig till att springa hem mot Bagghemmet, dit han snart återkom och förskrämde hela huset.

— Jag har inte långt igen, ja' lefver inte öfver året för ja' har sitt himlatecken på nyårsmorn! pustade han.

— Hva' har du sitt?

— Änglar i prästegårds förstu' och djäfvulen på gårdsplanen! Ä' dä' inte nok? skrek Jonas och skakade som om han hade fått frossan. Se'n tog han till att ömsom gråta och ömsom grina, så folket kunde inte annat än frukta för vettet på honom.

Till sist skickade de ett åkande bud efter barnmorskan, som ju är vårt allt i allom i läkareväg härute, och hon ordinerade kalla omslag om hufvudet på Jonas. Och där låg han hela nyårsdagen och fantiserade stollastycken, medan allt i Bagghemmet var försänkt i sorg och bedröfvelse.

På kvällen, just i solagången, kom hjälpeprästen dit ner och skulle höra efter hur det stod till.

Folket berättade hvad de hört Jonas prata om änglarna i förstugan och satan på gårdsplanen. När den unge pastorn hörde det, tog han till att skratta så hjärtligt, som en ung framåtsträfvande präst vågar skratta nu för tiden.

— Lugna sig, Jonas, sa' han och for med handen öfver den nye kyrkovärdens kinder, lugna sig, det har inte varit några öfvernaturliga saker, som Jonas sett!

— Änglar och djäfvulen! pustade Jonas.

— Hör nu på, kyrkovärd, hvad jag säger, fortfor pastorn. Änglarne, som ni trott er se, voro kyrkoherdens döttrar, hvilka gått in att önska sin gamle far godt nytt år, halfklädda och med ljus i händerna!

Vid detta tal fingo ögonen på Jonas ett förnuftigare och vettigare uttryck, och han såg för ett ögonblick till och med litet flat ut. Det varade dock blott en sekund.

— Men satan på gården då? stönade han och darrade som ett asplöf.

— Ack, Jonas, log pastorn, det var inte annat än länsmannen, som ju friar till fröken Julia! Han kom mycket tidigt i dag med sina nyårsönskningar!

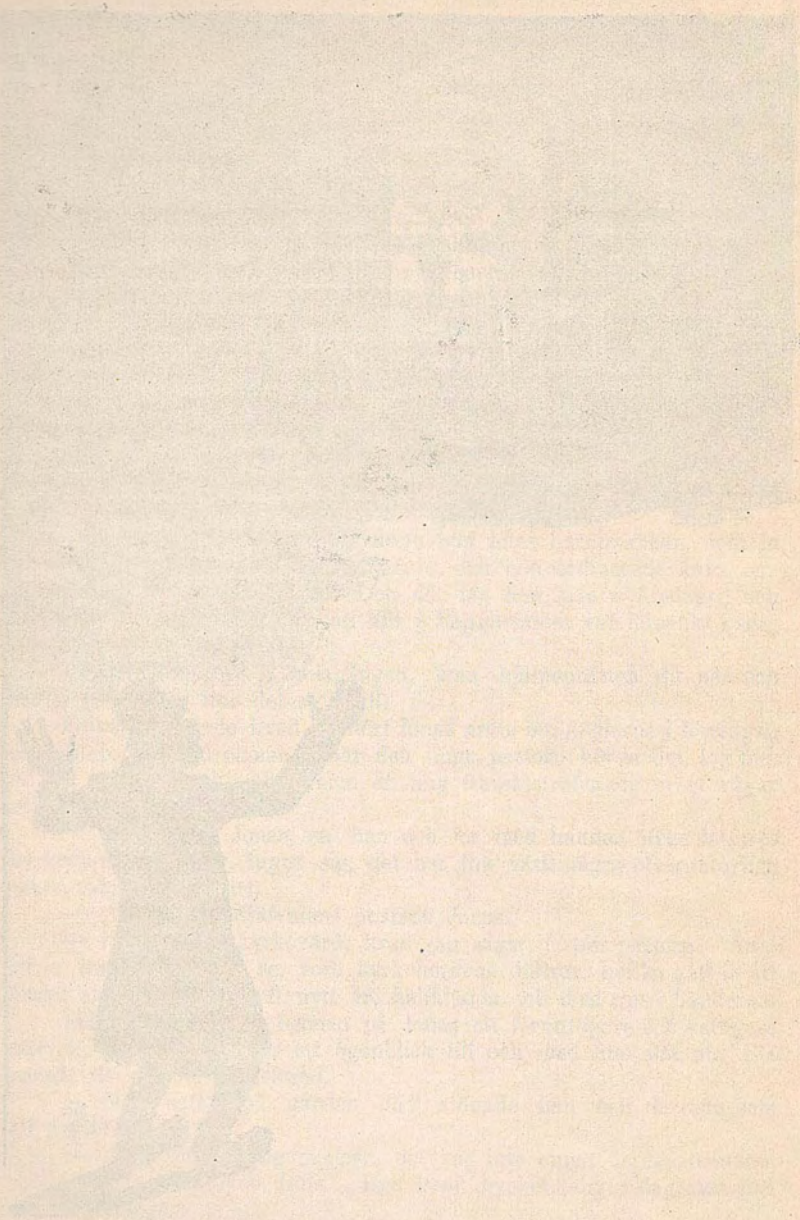

Efter den upplysningen låg Jonas och funderade en stund.

Rätt hvad det var slet han omslagen från hufvudet, strök sig öfver pannan och var precis som en annan människa samt bad om en sup.

När han tagit den och smackat, la' han sig ner igen och tittade i taket en stund.

Se'n sa' han:

— Ja' förstår nu grant, att det är som pastorn sagt. Men det var i alla fall vådligt hva' *di* liknade änglar och *han* skam.

— Ack ja! svarade pastorn. Han tänkte förstås på mamsellerna.

Jonas blef snart karl igen, men det var inte utan, att han gick litet dyster några dagar, »ty», sade han, »det kan aldrig båda godt att få se en länsman det första en sticker ut näsan i nyårsottan»!

Mossros.

Landthandlanden Johannes Isaksson i Spången är under vanliga förhållanden just inte så särdeles vacker att se uppå, men en gång härom året var han då rent af anskrämmelig att skåda.

Då gick han nämligen omkring under fjorton dagars tid med hufvudet inviradt i en stor, icke allt för öfverdådigt ren handduk.

Han lät inte se mer än det ena ögat, och äfven det var stort och ansvälldt, hvarjämte näsan, krokig och grym af naturen, som hon var, tedde sig mera såsom en här och där söndertrasad regnbåge än som en ansiktsprydnad och ett luktorgan.

Johannes Isaksson hade nämligen fått smörj en kväll, och det var riktigt prima smörj ändå, som vankats, samt ingalunda någon sekunda vara.

De, som dängde upp honom, sa' också midt under exekutionen, när handlarn skriade om nåd och antydde, att han fått nog:

— Nähäj du, vi likna inte dig! Vi knussla inte på mått och vikt, utan rejält ska' du ha' och god dryg vara ska' du bekomma!

Hur det kom sig, att patron Isaksson fick denna välsignade stryk, det skall blifva ämnet för den här djupsinniga betraktelsen.

Den underafdelning af det Kungliga Hushållningssällskapet, som kallas hushållsgille, hade sitt vanliga årsmöte.

Dessa möten äro lärorika, högtidliga och jämväl fina, ty till de samma komma icke annat än väldiga agrarer samt en och annan handlande, som gör sig till och smickrar agrarerna och bjuder dem på middag för att få sälja gödningsämnen och klöfverfrö till dem fram mot vårsidan.

På kredit och mot revers förstås.

I bland händer det nog, att dessa agrarer äro morska, öfverdådiga och arga, och då är det inte värdt att komma dem för nära, men när tiderna äro så dåliga, som de gunås nu äro, låta de tala med sig och äro såsom annat folk.

Särdeles vid det tillfälle, jag nu åsyftar, voro de rätt undfallande, och aldrig sågo vi dem mera skickliga, än på den sammankomsten.

Det var bara när fläsket kom på tal, som de började ryta och grymta ett grand. Men det gick gualof snart öfver, ty det vet man ju, att stora ord och fett fläsk fastna icke längre i halsen på folk.

De satte hastigt och lustigt en rysansvärd tull på fläsket, och sen slickade de sig om munnarne, myste och voro glada igen.

Nå, när detta var gjordt, steg där fram en, som det sades öfver höfvan stor landtbruksingeniör, och höll ett väldigt föredrag om de slumrande milliarderna i våra mossar och om torfströets märkliga art och beskaffenhet.

Under detta stora föredrag var det lätt att se, hvilka af våra agrarer som voro benådade med torfmossar.

Dessa skilde sig nämligen från de öfriga genom en allt högre grad af stormodighet och maffighet, som aftecknades i deras anletsdrag allt efter som den väldige föredragaren plockade fram million efter million ur de hittills tröstlösa mossarnes smutsiga djup.

Till sist sågo de alla ut som om hvar och en af dem hade vunnit högsta vinsten å danska klasslotteriet, medan de, som inga mossar ägde, snusade och suckade.

När vi sedan gingo bort från hushållsgillet, kom jag i sällskap med patron Isaksson.

— Jag får allt lof att köpa mig en mosse! lät handelsmannen och gick mycket tankediger på vägkanten.

— Ja, måntro, du har allt kunnat hämta mycken lärdom och nytta af föredraget! inföll jag.

— Hur så?

— Hörde du hvad han nämnde om torfströets obegripliga förmåga att uppsupa vätskor?

— Jo, det minns jag väl, för ja' ä' inte så rasande dummer som du tror! utlät sig patronen.

— Nå, om du t. ex. har 3 à 4 kilo snus och kokar det i 100 kannor vatten, så får du ju en bra vätska!

— Men den duger ju inte te' nåt! Hvem vill äta en så'n välling eller hvad menar du? undrade Johannes.

— Jo, om du t. ex. göte de hundra kannorna snussås öfver en bal torfströ, så kanske det inte vore så dumt för en person i din ställning och med ditt yrke och sinnelag! lät jag.

När handelsman Johannes Isaksson gått en stund och funderat, stannade han plötsligt och skrek:

— Nu begriper jag schäsen! Herren välsigne dig, som hjälpte mig på trafven! Slår jag den kokta snusluten öfver torfströbalen, så kommer den att få en stark tobakslukt, och som tobak ser den ju ut, alldeles som »Ystadsblandning». Halleluja! Sedan kan jag sälja ut torfströbalen såsom rökkardus till bönderna! — Gu' välsigne dej, som öppnat mina ögon för en stor affär! Jesses ja' ska' sälja tobak billigt och i gross och lassviss te' andra handlande, och ja' ska' minsann sätta upp en liten cigarrfabrik också; för till inlägg i cigarrer blir torfströet ändå bäst. Gu' välsigna dig än en gång! jublade Johannes och hoppade och dansade på vägen som en tosing. Jag fick lof följa med honom hem och jag hade ett förskräckligt kalas på kvällen i hans hus. Vi hängåfvo oss åt ett grufligt svalg bägge två. Men

innan jag gick från honom, måste jag svärja och betyga att inte för någon nämna ett ord om de blifvande tobaksaffärerna.

Följande vecka höll sig patronen för det mesta instängd i sitt brygghus, så folk fick knappt tala med honom, utan hustru hans skötte butiken. Om någon frågade efter mannen, svarade hon förnämt:

— Han håll's med ett expriment och vill inte bli störd!

Men nere i bryggstugan gick Isaksson och kokte snuslag, med hvilken han dränkte in och mättade en bal torfströ om 160 kilogram. En kväll midt under experimentstiden råkade jag honom. Han var litet blek och såg inte fullt kry ut.

— Dä' är inte så lätt som man kan tro! Tobaksoset ger en svår hufvudvärk! Men bra blir dä', och aldri' kunde ja' tänka, att torfströ söp i sig så helgottes möcke, som dä' gör! lät patronen.

Efter cirka fjorton dagars tid stodo de två öfversta hyllorna uti butiken fulla af större och mindre påsar, på hvilka Isaksson med sin dråpliga stil pränta denna text:

»1:a Måsross,
å 75 öre pär tjilogram.»

— Di kan inte säga att dä' ä' lögn, som står på påsarne, ty om nå't ä' måsross, så ä' dä' min tobak! flinade den gode handelsmannen.

Priset konvenerade folket, och där såldes en vådlig hop mossros under de första dagarna.

Isaksson var så glad som den värste speleman, och visste knappt på hvilket ben han skulle stå.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men öfver allt i socknen började det med ens lukta såsom det gör i trakter, där de elda med bränntorf, och mycket värre för resten.

Så fort Isakssons »måsross» kom in i ett hus, och gubbarna börjat röka, togo käringarna alltid till att blekna, draga väder och tala om trängrök.

— Här har bestämdt tagit eld nån'stans i huset, för så luktar det! Och så började de snoka i panelningen, kring murarne och öfverallt, hvarest de ansågo sig böra misstänka, att eld kunde ligga fördold.

Och gubbarne tyckte också, att det luktade konstigt, men de kunde aldrig tänka, att det var tobaken, fastän han hade en fadd och besynnerlig smak. —

Slutligen fingo gubbarne förfärliga kväljningar, och gummorna vordo samt och synnerligen beslagna med en oerhörd hufvudvärk.

I början höll man det för en influensaepidemi och skickade efter konjak, som ju är den enda medicinen mot den sjukdomen och spände till att supa.

Men under tiden kom man underfund med, att det onda endast grasserade i de hem där man försett sig med Johannes Isakssons nya tobak.

Denna blef då föremål för undersökning, och när det så blef uppenbart, hvar den egentligen vuxit, ja, då blef ilskan väldig hos folket, och den arme Johannes Isaksson undfick det rysliga stryk, som här ofvan omtalas.

— Nu kan vi komma åt att ge' honom så möcke han tål; han törs inte stämma oss, för då anmäla vi honom för tobaksförfalskning! mente de karlar, som dömde Johannes till bastonaden, samt voro rätt glada åt att få betala honom för gammal ost. Ty han hade, oss emellan sagdt, i alla dar varit en filur i sin handel.

Och stryk fick Johannes, det må Gu' veta.

Men roligt var det att se, hur han gick och illgrömmade sig om dagarne och ömmade kroppen. När han stundom beklagade sig öfver sitt lidande, bara grinade folk och sade:

— Jaha, känn på den tobaken, Johannes lille!

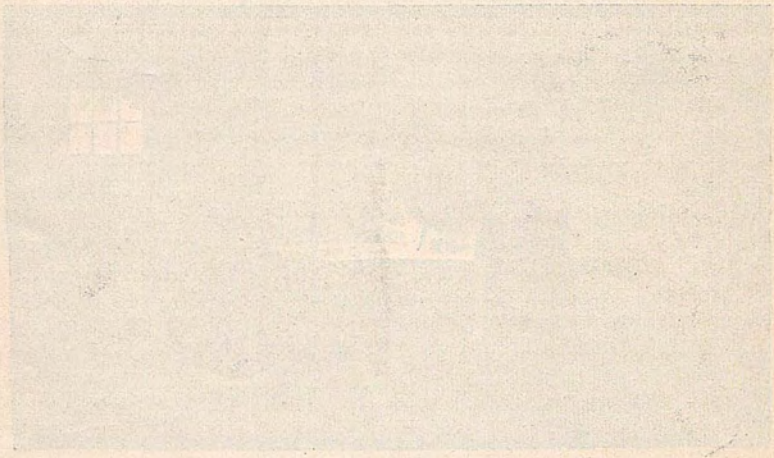

Amerikabref.

Inte är det roligt för oss jordbrukare och inte är det nyttigt för landet heller eller för försvaret eller för Norrlands utveckling, att en sådan hiskelig mängd folk drager af till Amerika. Om det vore gamla gubbar och käringar eller socialister och ligapojkar, som dråsade dit, så kunde afsaknaden vara hjälpelig.

Men de gamla, som inte duga till att göra ett dagsverke, och den vettvilliga och okynniga ungdomen, som bara illfänas och störa oss andre i vår sträfvan för uppehället, dem få vi behålla. Det är de raska och friska krafterna, som segla i väg, hvilket icke är så fägnesamt.

Det stod en dag i en amerikansk tidning, att under de sist förflutna nio månaderna hade inte mindre än 25,080 svenskar invandrat till de s. k. Förenta staterna. Det låter hemskt. Men man får trösta sig med att de svensk-amerikanska bladen inte äro så värst noga med sanningen. Ty de ha tydligtvis ingen förordning rörande det tryckta ordet i Amerika. Utan de få klippa till med hvad som helst, liksom de också gladeligen klippa våra krönikor utan att ha vett att i ersättning skicka en guld- eller silfverdosa till den snushane, som sitter här hemma i det gamla reela landet och knåpar ihop spaltfyllnad åt deras stora pappersdrakar och sedligt ren själaspis åt deras läsare.

Nå, nå, det finns intet ondt, som icke har något godt med sig. Reser det mycket folk till Amerika, så kommer det också hundingen så många roliga bref därifrån.

En biskops herdabref går i mitt tycke inte upp mot ett reelt amerikabref, i hvilket den utvandrade pojken skildrar sin väldighet i det nya landet.

Ett sådant bref sprider glädje i föräldrahjärtan och stolthet därjämte. Måntro det duger för en fattig smålandstorpare att få stå på kyrkbacken och tala om för rika nämndemän och kyrkovärdar, att hans son, som dråsade öfver pölen för tre år se'n, skrif-

vit, att han nu äger en farm, där han har cirka attanhundra hästar så stora som kungens ridhästar i Sweden.

Då kyrkofolket hör sådant, blir det förbluffadt.

— Men då måtte han väl ha ryslig skuld på't, menas ibland.

— Nähä, svarar städse den sälle fadern till den amerikanske jorddrotten från Småland, inte ett dugg har han till skuld, för han skrifver, att han geft sej mä en generalsdotter.

Kyrkofolket blir allt mera förvånadt och de unga pojkar, som höra på, besluta genast barka af till Amerika för att hånka åt sig en attanhundra hästar och en generals- eller en presidentdotter.

Åh, man kan inte tänka sig så trefliga och tröstefulla bref det kommer till oss från Amerika. Och ibland ligger det dollarsedlar uti dem tillika.

— — — —

Så hade ock Pelle i Jonkarefållen och Magnis i Skunkabo en vacker dag fått hvar sitt amerikabref med inneliggande sedlar, för hvilka de å bankkontoret tillväxlat sig riksbankstior, hvadan de ingalunda voro goda att »ryka på», där de sedermera stodo utanför disken i en af vår köpstads diversehandelsbodar och prutade på kaffe och klöfverfrö.

Magnis i Skunkabo var härlig och vördnadsbjudande att skåda. Han hade en literbutelj i byxfickan och han spottade långt och bredt och snusigt och menade på, att han inte ämnade stiga till sides för hvem attan som helst, inte ens för en häradsprost, om han vore aldrig så tjocker.

— För här hvilar inga ledsamheter, sa han.

— Jag har hört, att du fått bref från din son i Amerika i dag, Magnis, utlät sig Pelle i Jonkarefållen.

— Jaha, så står dä' te', Pelle!

— Han har'et väl rysligt bra därinne, för han var en krisker och vidflängder pojk, när han var hemma, så det kunde en allt förstå, att han skulle ta sej ut, hvart i hundan han tog vägen, lät Pelle.

Vid detta tal, som högeligen behagade Magnis, drog denne upp literbuteljen ur byxfickan och drack samt gaf desslikes åt Pelle i Jonkarefållen. Och han söp, hvarefter de gingo bort till en silltunna och beto ryggen af hvar sin sill till brännvinsbröd.

När detta var uträttadt, begynte Magnis anförtro Pelle att hans son redde sig såsom en herre i Amerika och att han rest långt söderut.

— Ja, han är så långt, att det knappt finns brefgång te honom! stoltserade Magnis.

— Åh hundan, ä' han så långt skam ivåld?

— Jösses, han är ända i Florida och efter hva' han säjer, ligger den staten precis midt på jordklotet, så att axelen, som jorden schwänger ikring, är stucken tvärt i genom Florida.

— Hva' gör din pojk därnere?

— Jo, han skrifver, att han arbetar hos ett struts- eller strut- eller trutbolag — jag kan inte tyda't rektigt — som fått på entreprenad att smörja värdens axel. Han har frahundra dollar i veckan. Men han tänker snart sluta med axelsmörjandet, för det är ett så hett och styft arbete, att folk stå inte ut mä'et i längden.

— Dä' håller jag inte otroligt! gapade Pelle.

— Nej, för si klotet schwänger kanveta mä' en hiskelig fart, och tungt är det, så dä' behöfs en ryslig hop smörja.

— Är det inte ett lifsfarligt göra att smörja världens axel?

— Nej, han bara säjer, att dä' ä' påkostande och illbattigt.

— Nå, sporde Pelle, talar han inte om, hurudant landet annars är?

— Jovesst! Han skrifver en hel hop om hur höga berg, där finns. I höstas talade han om, att månen får lof att vara rysligt försiktiger å ha ögena väl mä' sej, när han ska' simma fram öfver de höga bergsspetsarna i Florida, om han inte ska' köra emot å fördärfva sej. En gång — skrifver han — hände det månen, när han var som allra fullast, att han drumlade emot ett amerikanskt berg med hela sin framsida, så dä' höll rent på att göra ut med månen. Å att detta inte är nå'n lögn, dä' kan en ju si hvem som helst, för månen ä' inte läkter än i dag, utan han har en hel hop skråmor och fläckar på framsidan. Dom fick han för han inte såg upp utan asade emot ett berg därborta i Amerika, där min pojk är.

— Ja, dä' låter inte likt lögn, och länge har ja' undrat, hvarifrån månen fått sina fläckar. Jaså, di har kommit därutå. Dä' var nöjsamt att få veta! lät Pelle och var förtjust.

— Men hurdant är folket därnere på midten utå jorden? fortfor Pelle i Jonkarefällen.

— Jaha, det måtte allt va' si och så med dom. Utå pojkens bref kan ja' förstå, att dom just inte har möcke kläder på sej utan att dom för det mesta vandra spritt språngandes nakna, undantagandes när dom ska' gå te körkes. Då hänga dom på sej ett litet kvarterslångt förskinn och hålla en solparasoll öfver hufvu't. Dom infödda Floridaboarne ä' möcke beskedliga och kärleksfulla, särdeles fruntimmerna. Men en får vara kvick med dom och ta' dom i tid, för de stå inte bi rätt länge. När dom blir kringsvid en tju'fem år, ä' dom lika leda och grömma som våra käringar ä', när de komma in på nittitalet.

— Ett unnerligt land och ett unnerligt folk! Men ha dom nå'n slags relanjon? sporde Pelle.

— Ja, pojken skref om den saken en gång. Dom ha ungefär samme Gu' som vi, men lutherska läran veta di knappt om, så där behöfdes nok en förändring i bättringen i Florida och i hela Amerika förrästen, lät Magnis.

— Tål dej du, Magnis! Dä' kommer, dä' kommer! Wallenström reser dit hvart annat år och uppbygger dem dessemellan i deras tidningar.

— Jaha, dä' har du rätt i, murrade Magnis och drog på nytt fram literbuteljen.

Sen togo de ånyo till att språka om det underliga Amerika, och ju längre de kommo ner mot botten af litern, dess underligare och mera sagolikt vardt det landet hinsidan Atlanten enligt deras söners beskrifning. Det lät som »tusen och en natt». Nej, det lät bättre.

De amerikanska, af den djärfvaste fantasi burna brefven ersätta oss alltså rikligen i andligt afseende för den materiella förlust, vi lida genom emigrationen.

Ett litet misstag.

Dagarna före jul i fjol hände det vår kyrkovärd ett litet spektakel, som kom en hel hop väsen åstad härute i socknen.

Själfva saken var i och för sig själf inte så värst farlig och inte ärerörig heller, utan rätt naturlig, och själfva spektaklet hade kunnat hända hvem som helst, ty sådant inträffar gualof rätt ofta här världen.

Men när det händer någonting, gör folk det så vidlyftigt och lägger ut det mycket omsorgsfullare än de skulle göra, om de finge i uppdrag att förklara en bönedagstext. Och därför blir det stora romaner och långa skandalhistorier af de simplaste händelser.

Nu är det också mycket värre än det var förr i världen, ty i vår tid ska' allting, gubevars, också påtas in i tidningarna. Man kan snart inte nysa härute, utan att avisorna ska tala om det, ty här finns i socknarna en vådlig massa skribenter, som sitta kvällarna igenom vid sina chiffoniersklaffar och dikta och ljuga redaktörerna fulla för 2 öre raden samt jaga efter skandaler, och de veta platt intet hvad som menas hvarken med sanning eller pietet. Men det har jag, gudskelof, reda på.

Därför vill jag nu omtala kyrkovärdens malheur precis sådan den var och inte såsom den blef utstofferad af käringapratet, till stor chikan för inte blott kyrkovärden utan för hela kyrkan och renlärigheten. Ty prästen och hans vackra fru blefvo ju indragna i det också.

Sanningen är, att kyrkovärden måste ursäktas.

Bevars, till och med en människa, som har mindre att tänka på än en kyrkovärd, kan bli förvillad i hufvudet under dagarne före jul. Man blir inte riktigt klar i knoppen förr än helgen pågått en tid och man fått hvila sig och sofva ut i hemmen och i kyrkorna.

Säkert är nämligen, att det icke gifves någon tid under hela året, då vi landtgubbar äro utsatta för så många frestelser och farligheter och då vår andliga välfärd kommer så nära fördärfvet, som just i december månad, då alla landsens tidningar slåss om våra själar. Måntro, det vill till att kunna vandra sin stig obesmittad, när de stora löftena och de billiga prenumerationsprisen hagla öfver oss, och våra stugor fyllas från golf till tak utaf gratisnummer och startande tidningar, så att vi bokstafligen vada i makulatur med våra träskostöflar.

Vi bli rent från oss, det är gifvet, och veta stundtals icke hvad vi skola taga oss till. Ty den ene lofvar att bevara fosterlandet och hjälpa upp jordbruket, den andre svär på, att han ska' hålla länsmän och andra vådliga bondplågare stången, en tredje slår sig i backen på, att han skall sätta af kungen och försätta oss i ett tusenårigt rike uti ett enda tempo för 2 öre om dagen. Allt det där frestar hufvudet på oss, så att vi blifva nära nog otillräkneliga i de dagarna. Samtidigt härja också käringarna och regera med sitt bryggande, bakande och slaktande, att man icke vet, hvar man skall sätta sin fot eller lägga sin lekamen.

Nej, riksdagen borde gå i författning om, att sådana böcker, som denna, delades ut i julveckorna bland landets innebyggare, så att de i virrvarret icke råkade på villovägar, utan finge något ljus för sina fötter och någon tröst för sina jäktade själar.

Det här har jag måst förutskicka för att än tydligare ådagalägga, att vår kyrkovärd måste ursäktas och förlåtas, i stället för att skymfas och begrinas och utskällas.

Han hade fått en så vådlig massa profnummer, att det var utan all reson, och som han, gu'nås, är snål och vill ta' vara på sina stumpar, så läste han, så att han höll på att bli grönögd, den stackars kyrkovärden. Men något riktigt läshufvud hade han inte, så han tålte inte vid det, utan blef liksom litet vurmer och yr i skallen till sist, och han kunde inte sofva om nätterna eller äta reelt heller. Utan han blef blek, glåmig och slapp, så att Kajsa, hustru hans, blef orolig för honom.

Midt under denna hans eländes tid skulle han in till sta'n för att handla till julen, och efter som han tillika skulle uträtta en hel hop åt pastorn, fick han ta dennes gamla märr att åka efter.

När han gaf sig i väg på morgonen, var Kajsa ganska nedstämd och sa':

— Hva' du gör, så gå inte och ta' nåra störkedroppar därinne, utan kom ihåg ditt nökterhetslöfte och att du ä' körkevärd, Johannes lelle!

— Ah, du pratar jämt din evinnerliga smörja! Ja' måtte väl va' karl för min hatt! genmälde kyrkovärden i det han med piskskaftet sökte gångsätta prästens mycket ärevördiga sto.

Jag sa' här ofvan på ett ställe, att vi äro utsatte för många vådor under december månad.

Och komma in till sta'n för att göra sina juluppköp är ingalunda den minsta farligheten. Handlandena äro då så hiskeligt beskedliga och fina och sockersöta samt ha så rysansvärdt många knep och illfundigheter till hands för att locka oss att köpa mycket och för att kunna med falska varor och svek draga till sig vår välfångna egendom.

Kyrkovärden stod på sig i det längsta och det såg mörkt ut för

H. C. BERNARD

handlarn att kunna purra på honom en grann schal, som han nödvändigt ville ha honom att köpa hem till Kajsa.

När ingenting annat hjälpte, blef kyrkovärden uppmanad att stiga in på kontoret.

— Var så go', kyrkovärd, och stig in i firman på tretti dar! lät handelsmannen, ty han var så kvick och lustig, som de, gu'bevars, alla äro.

— Får dä' inte va' en liten konjak i kölden? smilade den förledaren.

— Nä' tack! Ja' ä' vice or'förare i nökterhetsföreninga och smakar inget starkt!

— Asch, lite fin konjak ä' inte skadligt; dä' ä' bara medicin, när man är ute och reser och ä' ruskig.

— Ja, kanske dä', och här i ensamheta' skadar en ju ingen mä' exemplet; sjuk och illavuren ä' ja ju också, förstås! lät kyrkovärden och slängde i sig ett halft dricksglas.

— Men tala inte om'et, för då blir dä' ett förhärdadt lif där hemma! bad han efteråt.

— Var lugn, kyrkovärd! svarade handlarn och hällde upp ett glas till.

— Ja, dä' va hundingen hvad dä' lenar godt i bröstet och lättar på hufve't. Han ä' sannerligen ingen dålig medoksin, den konjaken! log kyrkovärden och svängde i sig äfven det glaset. Se'n blef han fast för schalen.

Gu' vet, om det var konjaken eller det vådliga profnummerläsandet, som gjorde det, men framåt aftonen vardt kyrkovärden befunnen i källarsalen på stadshuset drickandes tutingar, och efter som han inte ätit riktigt en tid förut eller sofvit ordentligt, så knäckte de där toddarna honom, det var naturligt. Men det får han lof att ursäktas för, ty det kan hända den bäste. I alla fall gick det bra för honom, ty beskedliga människor hjälpte honom upp i åkdonet och vände näsan på prästens märr mot hans hemhåll samt hängde tömmen om nacken på kyrkovärden.

Väl var det, att han hade prästens häst, som är sedig och ärevördig. Det dröjde heller inte så värst länge förrän öket stannade utanför prästgårdens trappa. Ty dit gick märren naturligtvis af sig själf. Så fort åkdonet emellertid stannat, kom prästfrun ut i mörkret.

— Välkommen, välkommen! hälsade hon och gick fram till kyrkovärden.

— Go' kväll igen, Kajsa lilla! Dä' va' hundan hva' du ä' mör å' go' i mun. Dä' ska' du då, ta' mej attan, ha' dej en rejäl köss för! lallade kyrkovärden, som trodde att han var hemma. Och i det samma grabbade han tag i den arma prästfrun, som stod där i sin förbluffelse och oskuld och intet ondt anade. Innan hon visste ordet

af, knäckte han, skam till säjandes, till att kyssa henne precis rakt på munnen.

— Förbaska mej, om ja' nånsin känt munnen så lener och go'er på dej se'n du va' flecka i världen, lella välsignade Kajsa, och så väl du osar se'n! jublade Johannes och klappade och böstade prästafrun så att det sjöng efter't.

Men frun kunde naturligtvis inte annat än ge hals och skrika på hjälp. Vid detta skrän kom pastorn ut på bron med en lampa och fick skåda hela eländet.

Rätt så »dragen» kyrkovärden var, blef han dock snopen, när han fick se hvar han befann sig och att det var själfvaste prästfrun han vänslades med.

Pastorn bleknade vid åsynen af detta fasaväckande helgerån och stirrade bestört än på den ene och än på den andre.

— Kyrkovärden har blifvit galen, ty rusig kan jag väl inte tro att han är! yttrade han till sist.

— Näj, gualof, fuller ä' ja' inte, bara lite matter och svager. Men pastorn får lof ursäkta mig, för den här kössninga har, så sant ja' lefver, skett i messtak! lallade kyrkovärden och höll sig i vagnshäcken.

Uj, uj, uj, sicken predikan pastorn höll, när han af talet och åtbörderna fick begrepp om af hvad slags galenskap hans kyrkovärd anfäktades. Det var måntro ord och inga visor det, och Johannes vardt till sist så förkrossad att han grät.

— Käre pastor, dä' har då väl egentligen ingen skada skett, och dä' lofvar ja' inför bå' Gud och människor, att pastorn ska' få kössa mi' Kajsa så möcke och så ofta han vell, så ble' vi ju kvett om kvett!

— Gack kyrkovärd, gack hem och sof af dig ruset! ropade pastorn i det han återförde sin förfärade hustru. Men Johannes lommade i väg och mumlade för sig själf:

— Han trodde, att ja' ä' fuller, dumbommen! Ja' ä' bara matter utå medoksinen! Men tusen daler och ett par stutar skulle ja' gladeligt ge till, om Kajsa hade bara hälften så bra kösseverk som prästafrun!

Detta är nu hela sanningen om kyrkovärdens lilla malheur, och inte var väl det någonting så farligt eller så värst mycket att gapa om. Ty det är väl då i all världens namn ingen tjufvagärning heller att kyssa ett grannt fruntimmer.

Jag undrar, hvem som inte har gjort det i sin dag!

En lärd disputation.

Det var midsommargille hos Erik på Tången och dit är det alltid roligt att bli bjuden, ty många finnas inte i trakten, som göra bättre och likare kalas än fader Erik.

Själfva pastorn brukar alltid att vara med där, men den här gången hade han ett barnsöl för sig i andra ändan af socknen och kunde inte vara med, hvilket hela socknen beklagade, både för gillets skull och för komministerns skull också. Ty hur det är, så är prästen i alla fall rasande rolig att ha.

Visst finns här, gunås, i landet en hel hop människor, som inte göra stort annat än förfördela och skälla ut det stackars prästadömet, folk stå nedanför Zions murar och gläfsa på dem, hvilka sitta på svår vakt däruppe. Men sådant är syndigt och orättfärdigt. Ty prästen är, som sagdt, bå' bra och rolig att ha' och nyttig också.

Man behöfver bara se på, hur det går till på våra gästabud och gillen härute i gårdarna, när prästen inte är med och lägger band på vår syndanatur.

Usch, så vi härja och regnera framåt kvällarne, så att både tak och väggar kunna ramla ner.

Men är pastorn med, sitta vi lugnt på bänkarne och lyssna på, hur hans visdom flödar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, vi voro på midsommarsgille nere hos Erik på Tången, och nu har jag ro af att på en liten stund språka om, hur det kan låta och taga sig ut, när vi bönder ge oss till att tala i vetenskapliga ämnen.

Ty efter det vi redt ut kreaturspriserna och landsens vedermöda i allmänhet samt haft de »store ämbetsmännen» på tapeten och vid spöpålen en stund, så kommo vi verkligen vid slutet af kalaset in på vetenskaperna.

Ungdomen höll sig nere på gårdsplanen och dansade efter ett bäljaspel, ty på sådana saker begripa sig de unga bättre än vi, som däremot mera intressera oss för lärdom.

Rätt som vi sålunda sutto där, yttrade nämligen Sven Svensson i Hof, som är hvad vi säga »utstuderad», eftersom han gått igenom folkhögskolan:

— Dä' ä' märkvärdigt hvad vetenskapen ä' högt uppdrifven i vår tid!

— Dä' ä' lögn! brummade gamle Andreas i Furelund, hvilken är en sådan där inpiskad och envis gammal gök, som för sitt lif inte tål något nymodigt, rätt om det är aldrig så bra.

— Ä' dä' lögn? skrek Sven och såg ut som han fått en slef hvitgröt i vrångstrupen.

— Dä' ä' lögn och skräfvel! lät den andre.

— Ja, men tänk på våra krigsmaskiner! Tänk sådana förfärliga kulor om flere, flere skeppund, som di nu kunna slunga milsvis och ändå råka precken!

— Dom va' värre förr!

— Hur kan I säja så'nt; det vet en ju att det är osanning?

— Har du inte sett jättestenarne där borta vid Bråten? Dom ä' stora som små berg. Jätten har kastat dit dem från Rumskulla! Hva' ha' I för maskiner nu för tiden, som kunna kasta sådana en så'n väg? Nähä du, min gosse lilla, där blir allt bå' du och den där »Kuppen i Essen» bet och små!

Vi andra till att hojta och grina, så att fruntimren trodde skam farit i oss. En del höll med Sven och en del med Andreas. Men Sven, som ju gått i folkhögskolan, ville inte, förstås, ge tappt i en diskussion. Och så underligt var inte det.

— Nå, men järnvägen då och telefonen? Hade dom sådana i forntiden? sa' han och såg segerviss ut.

— Nähä, gualof, men dom hade det som bättre var! Dom hade Lonkentus och inte ett dugg till *skatter*.

Jestanes, hvad vi grinade och skrålade:

— Bravo!

— Anagga den Andreas. Han har, minsann, skallemejan på rätta stället.

— Där tro' ja' du blef bet, Sven!

Denne senare vred och vände sig och krängde med kroppen, som en ål på en ref.

— Dä' omöjligt att diskutera med en så'n, som bara sätter sagor emot verkligheten! lät han till sist.

— Sagor? Åh hut! Jag har sett jättestenarne tusentals gånger. Såg dom på hitvägen. Och det andra har jag läst i böcker, i tröckta böcker, du spoling! röt Andreas.

— Ja, det håller streck! inföllo vi, som inte riktigt visste hvem af dem vi skulle hålla med.

När vi så inbördes en stund öfverlagt om det här och just som bäst voro i färd med aftonvarden, ljusnade Sven, gick bort till Andreas och sa':

— Det kan väl vara, att di inte voro så dumma i forntiden heller, men en ting vet jag, som dom inte dugde till!

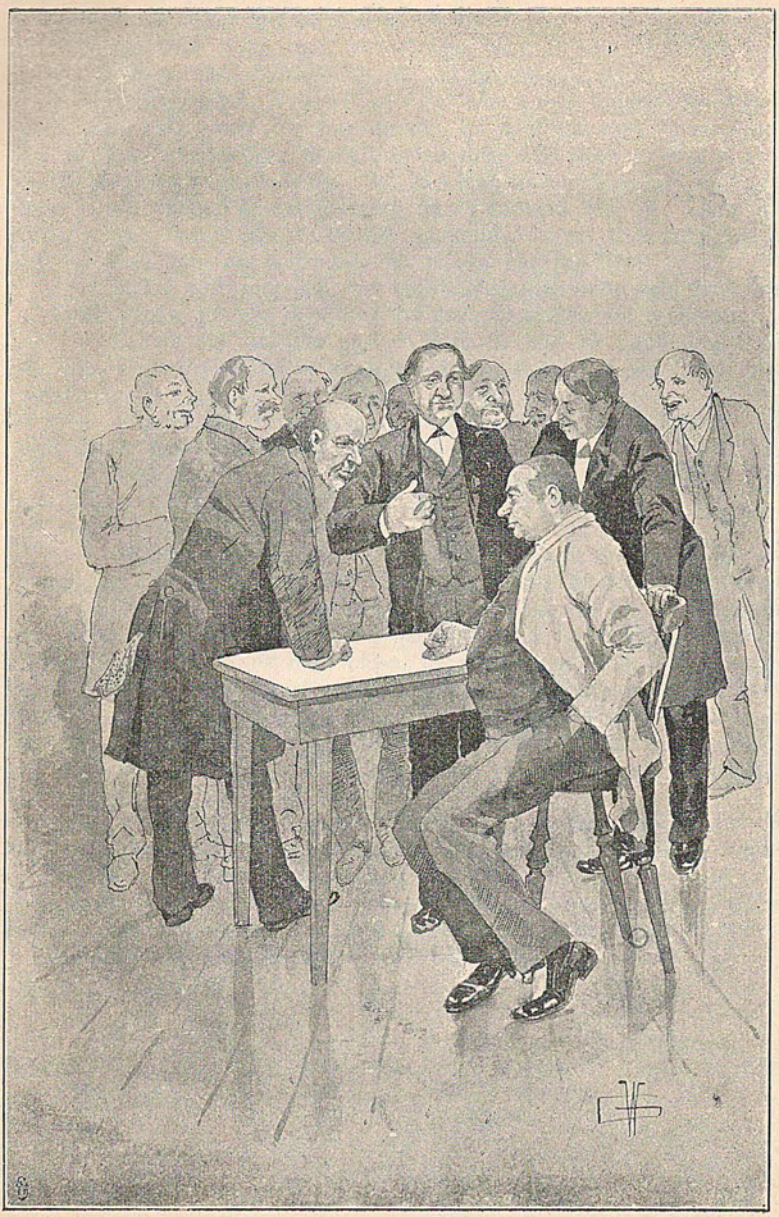

— Hvad skulle det då kunna vara?

— Ja, dom dugde inte till att resa till Nordpolen i luftballong! mente Sven och tittade omkring sig såsom en segerherre.

— Luftballong? Tvy attan! På den tiden kunde dom fara i lufta utan ballonger! Vet inte du dä', du som vill vara så stoderad. Jo du, dom kunde flyga hvart hundan dom ville utan sådana instrument som kallas luftballong. Ja' har läst om stora andar och troll, som i ett ögonblick kunde dråsa från Lappland och till Skåne och tillbaka igen fortare än du sväljer en pannkakebit. Och dom kunde till och med göra sig osynliga! Så möcke har jag läst!

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade och visste rakt inte hur vi skulle tänka och tro eller hur det här till sist skulle redas upp.

— Besitta det, att inte pastorn ändå är här, så att vi kunde få de här sakerna klarerade! mente vår värd och ref sig i hufvudet med bekymrad min.

— Jo, det må du allt säga! Hade han varit här, så hade han redt det åt oss på eviga fläcken, inföllo vi.

— Asch, hva' behöfs det! I ä' väl inte dummare än att I förstå, att ja' har rätt! sa' Sven och log.

— Dä' ä' lögn! röt Andreas.

— Nå, men läkarekonsten då? inföll Sven. Det får vi väl erkänna att den är förskräckligt mycke' större nu än under forntiden!

— Hahaha grinade Andreas. Ja, det har du rätt i. Men nu var du dum och högg i sten, så det förslog. I forntiden funnos inga läkare, utan då fanns bara hälsa, berghälsa, godt folk, och inte en enda sjukdom. Det ordet ingick inte ens i språket. Dom blef flera hundra år gamla. Men nu görs här läkare på läkare och för hvar och en, som blir färdig uppstår en ny sjukdom. Tvi för den dålie, så usel och rutten din ti' ä', du Sven! röt gubben och spottade i golfvet.

— Jaha, jaha! Hundan vete ändå, om inte när det kommer till kritan, Andreas har rätt! mumlade vi och beto af ändarne på »rökcegarerna», som Erik bjöd omkring.

Sven Svensson blef så topp toseten, att han tvärt gick ut ur stugan och Gu' vet, om han inte i dörren mumlade några ord, hvilka nästan läto som »bondkaniner», »mörker» och »idiotanstalter».

Farliga saker.

En hel hop unga pojkar och spolingar gå här och inbilla sig, att det inte är så värst hvarken syndigt eller straffvärdt eller farligt att föra skoj med och bedraga lättrogna och giftaslystna flickor i kärleksväg.

Men jag vill dock bevisa, att sådant inte blott är skamligt och omoraliskt, utan att det också nästan alltid har ett svårt straff med sig.

När jag själf rann upp i världen, var jag just inte något så värst stort helgon, utan jag trodde, jag som andra pojkslynglar, att töserna bara voro ett slags granna leksaker, som man kunde gyckla och härja och regera med hur som helst, och att man ändå kunde få vandra ogild, som det står i lagen.

Men det dröjde inte länge, förrän jag fick veta af annat. Ty rätt som jag gick här ute i socknen och slog mina lofvar i öfverdåd och synd samt fladdrade såsom en fjäril från blomma hvit till blomma röd, så vardt jag, minsann, gift och fångad och fastskrufvad samt fick black om foten.

Straffet kom, Gu'nåde mig. Jesses, jag skulle kunna göra upp en lista, så lång som en gammal riksdagsmans syndaregister i valtider, med exempel på personer, för hvilka det gått på sned och åt häckleſjäll, emedan de inte kunnat hålla sig i skinnet och inom marginal i kärleksväg.

Men sällan har väl någon människa varit värre däran för sin fjärilsnaturs och sitt myckna friandes skull än vår skollärare var det en Kristi Himmelsfärdsdag. Om han rätt lefver i tusen år, ska' han säkerligen aldrig glömma den sabbatsmorgonen. Och vi socknemän skola nog också sent förglömma densamma.

* * *

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det kan väl nu vara så där omkring tre år se'n eller så, som vi behöfde en vikarie öfver sommaren, emedan vår gamle skolmästare var virrig i skallen af influensa, som han fått och som inte på vis eller villkor ville släppa honom.

Nå, då skaffade oss skolinspektören en ung man, nyexaminerad och mäkta lärd, så att han var då riktig dunderdon emot den gamle.

Skolan skötte han som en karl, spelade gjorde han, så att vi trodde kyrkan skulle spricka, och med sitt frieri höll han sig inom församlingen, såsom tillbörligt var, och flaxade inte omkring det ringaste utom socknen, åtminstone efter hvad man kunde spörja och förstå. Utan allesammans de förnämsta karlarna, såsom nämndemannen, kyrkovärden och landstingsmannen, trodde hvar i sin stad att de skulle få honom till måg i sinom tid, när han blifvit placerad.

Så serradö, dog den gamle skolmästaren på vintern och vardt begrafven, som det heter.

Hvad var då naturligare än att den unge vikarien, som nu sökte platsen, fick hvar eviga röst. Ty alla de gubbarne, som hoppades anamma honom till måg, arbetade för honom med både händer och fötter.

Men sedan han bara fått sysslan och till och med krånglat sig till ett grand ökning i organistlönen, blef det gudnås ett annat ljud i skällan. Sällan vankade han sedan till vare sig nämndemannens eller kyrkovärdens och ej heller bort till landstingsmannens.

Och frågade man honom, om han inte ändå skulle måga sej hos någon af nämnda ämbetsmän, så bara fnyste han med nosen och kasserade tvärt samtlige deras flickor.

Men hva' ä' det för fel med dem? mente vi ibland.

— Asch, den ena ä' ju rödhårad, den andra ä' som ett par hopslagna bräder, och landstingsmannens ä' ju som ett bykekar!

— Men di ha' schaber och dä' ä' knuten! invände vi.

— Dä' ger ja' hundan! lät han.

Alla tre flickorna gingo och sörjde och grämde sig, bleknade och tynade, så orgelnisten och skolläraren samlade därigenom en hel hop synd på sig.

Och straffet uteblef ej heller.

Nå, när det kom allt omkring, vardt det omsider uppenbart, att den filuren gick och slog sina slag för en ung och grann svägerska till garfvaren, som bor borta vid kyrkan och har sin fabrik alldeles vid uppkörsvägen till templet så där vid pass 300 meter från ringmuren.

Annars påstods det utaf sådana, som hade reda på saker och ting inom kommunen, att länsmannen skulle ha lagt nå'n slags kvarstad på den tösen, och nog kan det vara möjligt, ty hur det var, kom orgelnisten och skolläraren ingen väg med henne, efter hvad det sades.

Men han blef emellertid allt mer toseter efter henne, samt visste till sist inte, hur han skulle vända sej för att knäcka henne. Han köpte blustyg och parfymflaskor och broscher och Gu' vet inte allt för halfva lönen, men ändå ville hon inte vid honom.

— Ho' bara drifver med'en, och det är, min själ, inte mer än rätt åt'en! mente folket.

Till sist hittade han dock på ett medel, genom hvilket han förmodade, att han otvifvelaktigt skulle kunna leda hennes hjärta såsom en vattubäck och slå länsmannen med ens ur brädet.

Han köpte sig nämligen på vårsidan en pincenez, den han satte på näsan.

Ni kan aldrig tro hur lärd och bra han såg ut efter den anordningen, och det fanns många, som yttrade, att det skulle bli omöjligt för henne att stå emot, när han kom koxandes med näsklämma framför ögonen uppåt kyrkogårdsallén.

Blott nämndemannen, som var rasande på'n för sin bedragna flickas skull, grinade illa och sa':

— Han ser ut som ena so med ett gyllene spann på näsona, såsom Syrak säger!

Men i alla fall var det en stor uppoffring af honom att anlägga pincenezen, ty dels behöfde han honom inte, dels hade han fått rasande glas, så att ögonen runno på'n, och det var med knapp nöd han var människa att se med honom.

En gång tittade jag som hastigast igenom denna hans näsklämma, och minsann tyckte jag inte, att vår kyrka, som jag stod invid och skulle glo på, kom ända långt bort åt grannsocknen. Så det var då inte underligt, att den stackars karlen gick och slog emot stenar och träd och stubbar och väggar, hvar han vankade fram, sedan han fått det där instrumentet på näsbenet.

* * *

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kristi himmelsfärdsdag kom mycket folk till kyrkan, så att hela kyrkobacken var svart vid sammanringningstiden.

När klockorna tystnat, gick en del in åt kyrkan, men en stor mängd af oss stannade utanför, ty vi tyckte, som sanningen var, att vi gärna kunde stå där i solskenet tills orgelverket började låta.

Men det började inte, och till sist togo vi till att undra hva' i hundringen orgelnisten tänkte på.

Rätt hvad det var, kom prosten ut på sakristitrappan och skrek:

— Hafven I sett orgelnisten, mine käraste?

— Ja, gu'bevars, många gånger, men inte i da'! svarade Per i Klynnan, som är en gycklejösse och en framstående syndare i pastoratet.

Pastorn blef liksom stött och sporde ånyo:

— Jag menar om ni sett honom nyligen här?

— Nä' för all del! svarade vi alla.

Då vardt prosten än argare och tittade illa samt runkade på hufvudet.

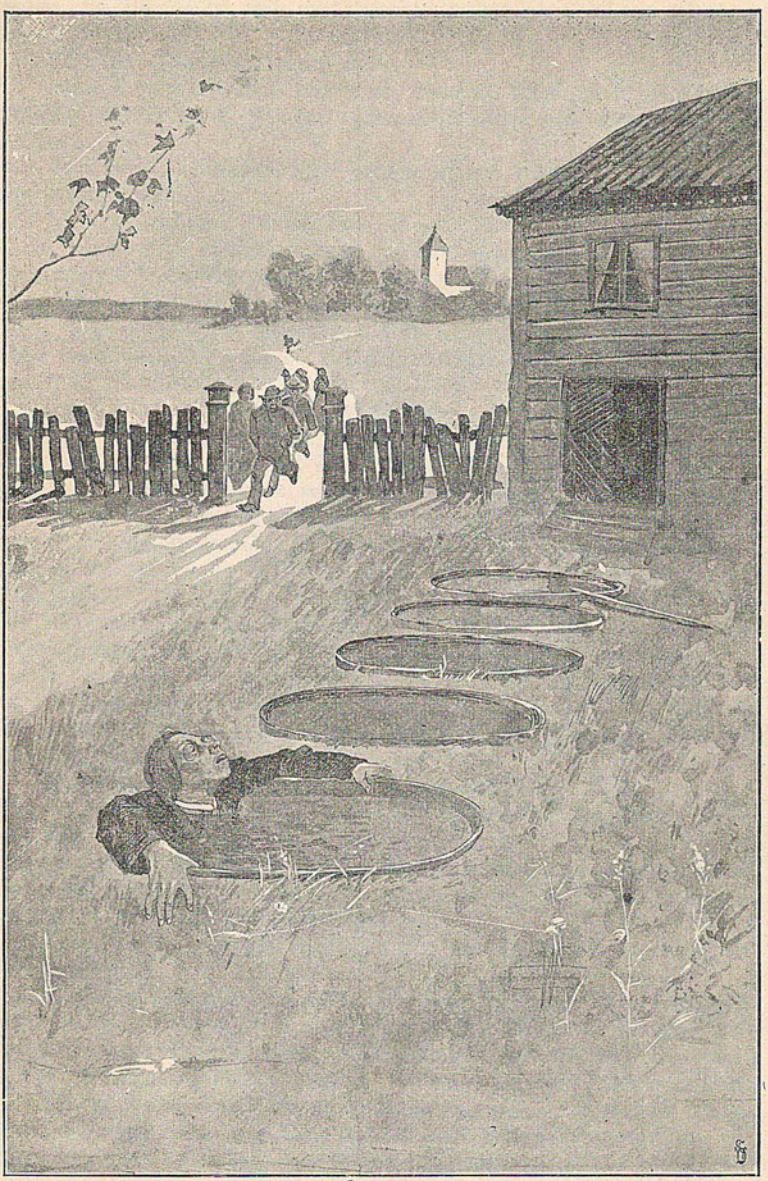

Så kom han bort till vår skock och frågade, om någon af oss trodde sig till att ta' upp ingångspsalmen, efter orgelnisten inte hördes af.

Men det vågade sig ingen på.

Prosten suckade samt gjorde sig redo att ånyo gå in åt kyrkan, då vi i detsamma fingo höra rysansvärda skrik och nödrop nerifrån garfveriet.

— Elden ä' kanske lös! hojtade vi och rusade dit allesamman och prosten med.

Nå, det dröjde, gualof, inte länge, förrän vi voro på ort och ställe, men nå'n rök förnummo vi inte, utan bara jämmerrop från bakgården och därför sprungo vi, förstås, dit.

Hvad tron I väl att vi fingo se? Jo, midt i den otäcka garfveripyren låg orgelnisten och skrek och plumsade i en sörja och i en stank, som det skall vilja en riktigt genomgarfvad garfvarnäsa till att tåla vid.

Han hade inte kunnat motstå frestelsen att visa sig för garfvarns svägerska i den nya vårdräkt, hvilken han hade fått strax före kyrkedags, och så hade han gått och loverat i den nya kostymen framför byggnaden, men inte fått se en skymt af henne. Då hade han till sin olycka gifvit sig till att göra en sväng öfver bakgården för att kunna glo upp åt de fönstren också, och därvid hade den sabla pincenezen narrat stackarn att gå miste, så att han råkade ner i garfvarepyren.

Där hade han nu legat en lång stund, under hela samringningen, innan han kom sig för att ge hals och skaffa undsättning.

Ni kan tro, att vi blefvo inte lite flata, när vi kommo till och sågo honom ligga där och pusta i det jämmerliga eländet, och det dröjde en god stund, innan vi kommo oss för att nappa en båtshake och draga upp honom.

Just som det verkställts hann prosten dit.

— Hvad står på? Är det mord eller olyckshändelse? flämtade han.

— Åh, det är, gualof, hvarken det ena eller det andra, utan bara orgelnisten, som har svalkat sig ett grand i pyren! svarade kyrkovärden och såg liksom litet skadeglad ut.

Men när prosten fick syn på'n och fick känna lukten, blef han ledsen och sa':

— Det dröjer allt en half timme innan han kan bli så pass att vi kunna ta' in honom åt kyrkan utan att han förpestar Herrens hus. Vi ta ett litet katekesförhör, mens kyrkvaktarn tvättar honom och lämnar honom torra kläder. Låtom oss gå in i helgedomen, godt folk!

Nå, vi blefvo ilskna för kyrkoförhörets skull, ty vi visste, att vi skulle stå oss slätt, och flere stycken stannade därför kvar och erbjödo sig, midt i förtreten, att hjälpa till med orgelnistens rengöring.

Gu' vet hur de djädrans karlarna handskades med honom, men det dröjde inte så värst länge förrän han kom framdinglande till orgeln i kyrkoväktarens målskinnsbyxor samt garfvarns vinteröfverrock; och det kan man tänka sig, att det ena med det andra fördärfvade all andakt för oss på den dagen.

Man behöfde också bara se på orgelnistens jämmerfulla min, där han satt och glodde i sina noter för att bli alldeles proppfull af syndiga och ogudaktiga tankar. Och när han se'n i den där kostymen skulle ramla igenom kyrkan och upp på predikstolen med kungörelserna, såg han så förkrossad och kostelig ut, att till och med de mest »väckta» inom socknen inte kunde hålla sig för grin.

Efter detta spektakel var han emellertid glad att få hålla till godo med nämndemannens argsinta Sofi.

Och därigenom fick han så godt som lifstidsstraff för sin obeständighet och sitt krångel i kärleksväg.

Jojomen, det finns inte stort farligare saker att handskas med än de välsignade flickorna.

De ä' värre än dynamit.

En bjässe.

Karl Magnusson i Bo har i dagarna fått sitt rykte fördärfvadt och kommit in uti en ganska svår så kallad klabbation. Det blir nog tingssak af det fram på nyåret.

Karl Magnusson har alltid velat gå och gälla som en matador och en bjässe i socknen.

Han talar jämt och samt om sin grufliga styrka och sitt förfärliga mod. Men han visade oss aldrig något prof på vare sig det ena eller det andra.

Vi trodde honom i alla fall, ty han svor och turnerade och slog med näfvarna i bord och bänkar, då han bedyrade någonting.

— Nu slåss jag inte längre. Jag törs inte lägga till, för jag slår för hårdt. Men ni skulle ha sitt mej, när jag var på järnvägsarbete i Norrland. Jag var het på den tiden. En gång höll jag rent på att slå ner hela Sundsvalls stad.

— Var du så barbarisk?

— Vesst! Det var en hel hop busar, som satte åt mej. Men de' gick illa för dem. Jag hade en järnbit i fickan och dref hela busskocken i älfven.

— Där var väl ingen, som blef döder.

— Det minns jag inte. Men det var väl säkert. Däruppe kommer det bort folk allt emellanåt. Och det är ingen, som saknar dem.

På det viset redogjorde Kalle för sina mandater. Och vi trodde honom, som sagdt, efter han dunkade och stampade och spottade så trovärdigt.

Stor och grof är han, så han ser också stark ut.

Nu hände emellertid för en fjorton da'r sen, att Kalle var nere i Fårakulla och köpte sig en titen tjur, som han skulle leda hem.

— Passa upp honom väl, för tjuren är lite opålitlig och vill kanske rycka sej ifrån dej, rätt som han går som stadigast, förmanade Fårakullskarlen.

Kalle hångrinade.

— Han skulle bara försöka. En sådan där liten tjurkalf går det väl an att sålla omkull, ifall han skulle försöka att göra sig till, skräflade han.

— Jaja, det förstås. Men gör dej inte för säker, fast jag har hört, att du ska' va' omätligt stark, lät Isak i Fårakulla.

— Värre djur har jag stukat. En gång, när jag var i Norrland, kom jag in te' en stad, där dom hade ett menageri, och där råkade en björn komma lös och gå omkring i sta'n. Alla människor sprungo hem och bommade in sig i husen. Björnen gick omkring och vrålade och ville öfverfalla alla kreatur och allt, han kunde komma åt.

Men jag gick bort och tog den helsefyren i maten och ledde in honom i menageriet. Och björnen blef så snopen öfver min styrka, att han gick så beskedligt och saktmodigt, som en kyrkotagningskvinna.

— Anagga dej! Då reder du nog upp tjuren.

— Var logn för det, Isak!

Och framåt skymningen knekade Kalle i väg från Fårakulla med sin lille tjurtapp.

— Lycka till! Gu' låte dej få glädje och framgång med kreaturet! sa' Isak, när Kalle drog bort karlaktig och maffig.

En halftimme efteråt fingo fårakullskarlarna höra ett förskräckligt skrik och vrål från deras hage.

Det lät, som om en människa satt sig i klämma eller råkat i stor fara. Det var skri af fasa, som skuro genom luften.

— Hjälp, hjälp! Ä' ni krestna människor, så kom hit och fräls mej! lät det. Och en grof och stark karlröst var det.

— Vi få lof att tya oss dit ner och se efter, hvad som är å färde! sa' fårakullskarlarna och sprungo neråt hagen.

När de kommo dit, kunde de till en början inte se någon människa. Och skränet kom liksom från höjden.

Snart upptäckte de emellertid den lille tjuren stående ensam under en stor björk. Och uppe i denna satt den bålde och modige och starke Karl Magnusson i Bo och gaf hals, så det ekade i marken.

— Hvad är det för himlafärder du tar dig till! flinade karlarna, när de sågo hur det stod till.

— Kör bort tjuren, så att jag kan komma ner ur trä'et. Han är galen. Du får ta igen honom, Isak, och lämna mej pengarna tillbaka. Ett galet kreatur kan ingen lag tvinga mej att behålla, dundrade Kalle, där han satt blek och förfärad i björken.

— Var du inte större bjässe, Kalle! Du har ju ledt björnar och andra vilddjur. Hur kunde den lille tjuren förskrämma dej.

— Han ryckte sej loss, och hade jag inte kommit upp, så kvickt som jag gjorde, så hade han nog ödt mej.

På det viset parlamenterade Kalle med fårakullskarlarna. Dessa gjorde sig inte brådt med att taga fatt tjuren, ty de hade ro af att se den store kaxen sitta där uppe i trädet.

Till sist frälste de honom likväl.

Men historien om, hur den lille tjuren förskrämde den stortalige karlen i Bo, kom ut i socknen och har totalt nedgjort dennes stora rykte och reputation som en stark och orädd dunderkarl. Så det är måntro inte roligt att vara i hans kläder.

Det värsta för honom är i alla fall, att fårakullskarlarna lagt på honom ett öknamn; för det att han flög upp i björken och skränade och illhojtade, ha de kristnat honom till »Ugglan». Och det namnet får han dragas med till döadar. Ty det hörs aldrig af att en person, som fått ett sådant där vedernamn här ute i socknen, någonsin i sin tid blifvit kvitt detsamma.

Nänämen vi få dragas med dem. Johan i Karlbygget kalla de för »Påfven», Linus i Norragård för »Kungen» och mej kalla de för »Ljugare-Pelle». Och stämmer man dom för ärekränkning, så blir det bara etter värre och grin och lustighet vid häradsrätten.

Men värre än öknamnet är för Kalle Magnusson i Bo, är att Isak i Fårakulla diktat en visa om honom, och den sjunges om aftnarna, så att det dånar öfver vägarna:

»Den djärfve Kall' uti Bo,
han är en hjälte, må ni tro.
När tjuren tog ett litet hopp,
sprang Kalle upp i trädets topp.»

Att komma in i visor eller tidningar är värre än all annan olycka och chikan. En ska' därför få se, att Kalle kommer att på vårtinget yrka halshuggning på Isak för skaldeverket.

Glädjekransar och sorgedok.

Det är alldeles obegripligt hvad människan blir lifvad i sinnet och konstig i kroppen, så fort luften börjar osa af vår.

Man kommer ut på sin förstugubro en morgon för att dra luft, och så finner man, att solen gassar ett grand varmare än vanligt emot väggen, att där trådes en liten myggdans rakt öfver den kulle, där man brukar ha bladgruppen, att luften tränger ner i lungorna med någon slags pånyttfödande kraft, som man med ens förnimmer, men som man inte kan beskrifva eller göra sig reda för.

Det dröjer i sådana stunder inte länge förr än man liksom känner att ögonen börja bli klarare på en, att man ser en bit längre bort än vanligt, att horisonten liksom drar sig tillbaka och att allting får en ljusare och gladare färg.

Trippar så en liten tös förbi utanför portarne, tycker man bums, att hon är vackrare än vanligt och man får ögonblickligen en nästan oemotståndlig böjelse att kila ut och ta henne i famn.

Ja, det kan en och annan gång i sådana stunder gå så långt med en gift karl, att han med strålande ögon och vidgade näsborrar kan krama till och med hustru sin mot sitt hjärta, om hon händelsevis skulle komma ut i detsamma.

Och om hon då med skäl bestört och förvånad spörjer:

— Hva' i Herrans namn tar åt kloka människan före frukosten? Så svänger man kring henne som vore hon en nystvinda och icke en matrona samt grinar och trallar:

— Anagga det, du mor, det har blifvit vår!

Så rusar man bort till ett kändt ställe i lunden för att se, om inte blåsippan har börjat titta fram mellan de gamla löfkåporna på marken. Benen kännas så förunderligt spänstiga och man slänger och dänger med dem precis såsom en af barnens sprattlegubbar. Ja, man till och med försöker att skutta öfver gärdesgårdarne.

Så konstig blir man i kroppen, när det börjar osa vår i naturen.

Några veckor förut drog man sig för en promenad på en half kilometer. Men när våren kommit, får det vara bra långt ner till sjöstranden, äss man inte skuttar dit för att titta efter om gäddorna slå och leka utmed vassbänkarne.

Ja, egendomligt är det, som sagdt, med våren!

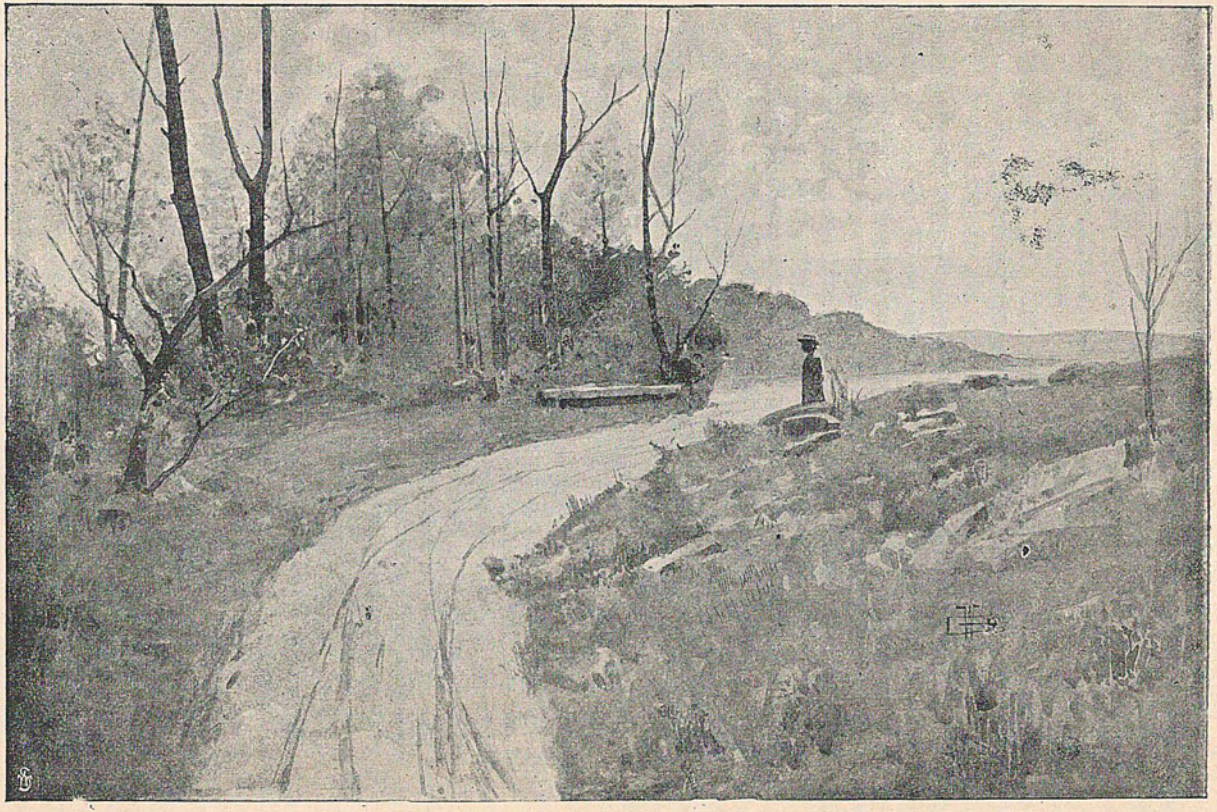

Jag hörde en vinterdag hustrun till en af mina vänner tigga sin man om, att han täcktes ställa sig upp på en stol och bösta in en spik i väggen att hänga en tafla på.

Karlen blef nästan arg och röt som ett lejon åt hustru sin:

— Nähej du, jag ä' ingen akrobat eller tapetserare eller timmerkarl och inte ä' ja heller skapad att flyga åt luften eller krångla uppför väggar och tak.

Men ett par månader efteråt, när löfven började spritta i våren, såg jag samme man trallande och nyter kila högt upp i en lönn, munter och vig som en ekorre, fast karlen vägde nittio kilo. Med fara för sitt lif äflades han nu hänga ut en holk åt ett par starar, som kommit öfverens om att sätta bo.

* * *

Och barnungarne se'n!

Så länge vinter och källossning pågå, är det inte stort annat än mässling och feber och kikhosta och apoteksflaskor, bleka kinder och sjukluft i barnkammarn. Men titta bara på dem, när det våras, så får man se, hvilka läkare vårsolstrålarna äro. Med oemotståndlig makt, samma makt, med hvilken de tvinga sipporna ur mullen, draga de ut de små kulsingarne och lägga dem att rota i grushögen vid södra gafveln, färga kinder och läppar röda på dem samt fylla deras små strupar med jubelskri i stället för med jämmerlåt. Ja, titta på dem ett grand, där de tumla omkring, smutsiga om sina trynen som små grisar!

Det har råkat komma grus och sand här och hvar på smörgåsarne, som de mumsa i sig, men det generar dem inte. En med vårluften kommen aptit, som nästan är omöjlig att tillfredsställa, skyler öfver allt. Och litet sand i magen skadar aldrig grand.

* * *

Men, gunås, de stycken af lifvets väf, hvarest inslaget är endast solljus och vår och lefnadslust och hälsa, äro inte så värst långa. Rätt hvad det är råkar man på en bit, där ränningen inte öppnar sig för några glada färger, och där slå sorgen och sjukdomen in sina mörka trådar, rätt hur solen än må lysa bakom och framför.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vårfjärilar fladdrade under bokarne neråt stranden, bofinkar och andra glada fåglar sjöngo, kvittrade och älskade samt höllo på att rent af sprängas utaf lust, där de flaxade i solljuset mellan gröna grenar, bäcken pustade och hoppade som en stolle mellan stränderna och retades och gnabbades med de gamla saktmodiga stenarne, som stodo i vattnet och sågo trygga och dumma ut som en skock kyrko-

rådsledamöter på en majstämma; alltsammans vid åstranden var så fängslande liffullt och gladt, var en riktig mönstertafla af ett leende och hoppfullt lif.

Men endast några stenkast därifrån, just där stranden började slutta ner mot älfven, låg en liten rödfärgad stuga med hvitmenade knutar.

Äfven hon såg leende och inbjudande ut, när man betraktade henne utifrån. Men därinne rådde sorgesam skymning. Ängsligt hviskade de innevarande till hvarandra, och den dystra tystnaden afbröts då och då blott af en skafvande hosta från sängen vid främre väggen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var just inte så många år sedan en kraftig yngling timrade upp den stugan under vänliga vårdagar. Han timrade och högg med kraftig arm och trallade och sjöng därtill. Det gick såsom en dans. Väggarne växte med en vådlig fart. I ett huj kom taket på, och en ljum och tránfull sommarafton flyttade det unga, modiga och kärnfriska hjonelaget därin.

Se'n kunde man se hur den lilla åkertäppan år efter år kröp allt längre och längre fram åt alla väderstreck. Rätt hvad det var började äppelträd blomma vid knutarne om vårarne; en liten ladugård kom till, och allt hvad det led började det se allt mer och mer burget ut på den platsen.

Men för hvart år, som gick, blef där dock allt flera munnar, som skulle ha sitt bröd af den idoge mannens odlarflit.

— Snart kunna vi ej föda oss längre här. Berget tar emot, så du kommer inte vidare med åkern! sa' hon en kväll om hösten. Och det ville liksom stiga upp några misströstans tårar i ögonen på henne, när blicken gled öfver alla de små hvitlockiga hufvuden, som sofvo och drömde i träsofforna kring väggarna.

— Prat! Jag slår ett stort dike genom maden här nedanför och torrlägger henne. När den lilla lönnen därute, som nu rätt snart skall fälla löf, börjar knoppas till våren, så ska' du få se, att jag kan så en hel hop där nere! svarade han.

Och han satte sin plan i verket.

Hela hösten gräfde han fram sitt dike genom den vattensjuka maden. Det syntes inte mera än hufvudet af honom öfver marken, när han gick i det fuktiga djupet och kastade upp den tunga och sura jorden till en hög vall på båda sidor om sin kanal. Det var ett hårdt och ett tungt arbete, det var styfvare och tog längre tid än han trott ifrån början.

— Du fördärfvar dej med att gå och vada och plumsa i den våta sörjan! klagade hustrun, när han kom hem lungvåt en kväll, såsom han för resten alltid gjorde, se'n han tog ihop med det arbetet.

— Ah skräp, jag hinner minsann inte att frysa, och nu är diket för resten färdigt om åtta dar! svarade han.

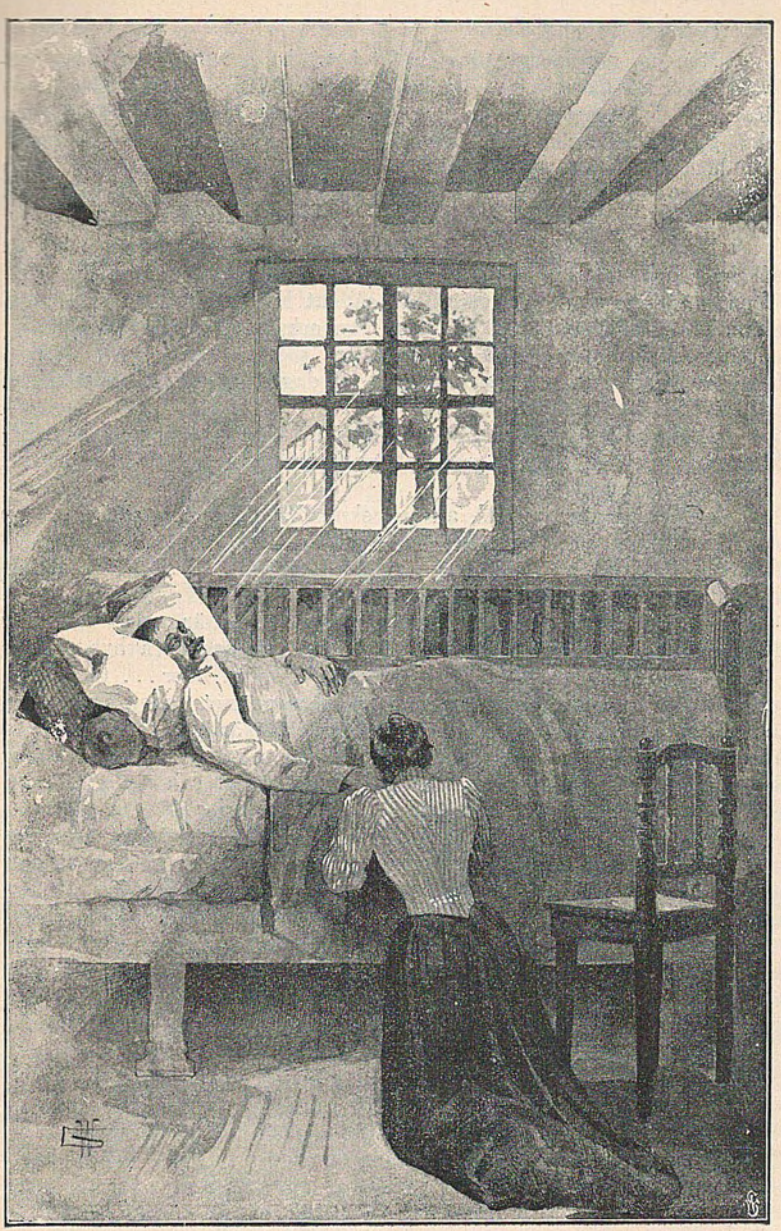

Och färdigt blef det.

Men det där ideliga plumsandet i det kalla vattnet var likväl ett våld på hans hälsa. Det sög honom för hårdt, och efter julen lades han ner i lunginflammation. Lefde öfver det kritiska nionde dygnet det gjorde han, men där stannade likväl kvar en del var i lungorna på honom och det frätte omkring sig och ökades och blef allt värre och värre. Det rent af galopperade bort med krafterna och med lifvet för honom.

Den sjuke låg där nu i vårdagen och arbetade tyngre med att få fram andedräkten än en gång med att slå upp det stora floddiket. Men ständigt ville han vara lagd så, att han kunde titta ut till sin lönn utanför fönstret, och så länge han orkade, såg han ock oaflåtligt dit ut till de ännu spröda grenarne.

— Gack ut, — hviskade han en dag till hustrun — och bryt af en liten kvist åt mig.

Det gjorde hon, och när hon kom in, smekte han med sina kyliga och fuktiga fingrar grenspetsarnes små knoppar, hvilka just nu höllo på att sprängas.

— Minns du jag sa', att jag skulle få så, när knopparna slogo ut i vår? hviskade han efter en stund.

— Ja! Och så föll hon på knä vid sängen och skakades af förtviflans gråt.

— Gråt inte, Hanna! Inte får jag *så*, det är sant! Men när knoppen spricker och kanske innan dess, får jag göra hvad bättre är — jag får *skörda* i stället, skörda för eviga tider... Gråt inte! Medan lifvet rinner bort ur mig, sipprar vattnet undan ur maden, som ska' bära skördar åt er! När dagsverket är lyktadt, låter Herren i sin nåd den trötte arbetaren få ro. Han vet hvad *jag* behöfver och då ställer han nog om hvad som är nödigt och nyttigt för *er*. Så trösta dej nu!

Men under det lifvet sakta och säkert drog sig bort utur den trötte dagakarlen därinne, och medan maka och barn skälfde af sorg kring den älskades läger, sprängdes knoppar och föddes lif strax därutanför. Medan döden sömmade sitt svarta dok därinne, band våren, sprudlande af lif, sina brokiga kransar därute.

Pojkaenfald och kvinnolist.

Folk må tala och skrifva aldrig så fagert eller aldrig så ilsket om den tjänande och arbetande klassens förtryck och vedermöda, så skulle det ändå vara underbart att få se den karl i synen, som kan klifva fram och visa oss en människa, hvilken lefver mera lugnt och bekymmerslöst, mera godt och gladt, än just den tjänande bonddrängen.

Himlen ska' veta att han icke försläpar sig i sitt arbete, och när det bestämda klockslaget kommer, går han och sätter sig till ett godt bord.

Han kan ge attan uti — och han gör det samvetsgrant — hur'dan väderleken är och skörden blir. Sina reela och kraftiga mål ska' han ändå alltid ha' i rätter tid, och sin stora lön också. Inga skatter, inga inteckningar eller andra onera trycka och fördystra honom. Det är husbonden, den stackarn, som får ligga och grubbla på tocket om nätterna, medan drängen sitter och håller gladt kärleksglam med pigan.

Jesses, en hjälpepräst, som kommit ut i socknen, har knappt större lön eller dyrbarare och finare helgdagskläder än nutidens bonddrängar, och han får knappt så kraftig kost som dessa. Och ändå har den arme prästen vakat och slitit ondt med gamla greker och romare och kyrkofäder hela sin ungdom igenom, samt åsamkat sig skulder, som skola följa honom till grafvens brädd, för att likväl, när han omsider är fullbordad och vigd vid sitt ämbete, till en början få det knappt så bra som en vanlig dräng. Och så komma de likväl här och skrika och illfänas och röra upp himmel och jord talandes om den kroppsarbetande klassens betryck och om den omänsklige husbonden, som drifver den stackars tjänaren att träla lifvet ur sig. Jo, jo minsann! Men himlen vare den hemmansägaren nådig, som skulle försöka sig på att få sin dräng att göra ett så reelt dagsverke som vi gjorde förr i tiden, när jag och mina jämnåriga runno upp i världen. Jag skulle då åtminstone inte vilja vara i den karlens kläder.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En tröst är det då, gualof, i allt det här skriket och eländet, att man aldrig hör den arbetande gossen själf jämra sig och klaga, utan han går där på åkern och hvisslar och tänker på sin lilla Lotta samt grinar »i mogg» åt sin självgjorde målsman.

Dock, kläder och föda och litet lagom arbete till motion äro inte ensamma i stånd att bringa fullständig sällhet.

Det behöfves litet kärlekslycka därtill, och äfven i det fallet är det förunderligen väl beställdt för bonddrängen. —

Ack, han må vara hur djädrig som helst att se uppå, han må va' linhårig och skefbent och snusig och fräknig som en människa kan vara, så har han ändå flera älskarinnor än den vådligaste kavallerioffícer. Vanligen har han en »riktigt bestämd» fästemö, och se'n 3 à 4 i reserv. Ja, gu' har han så, det är dagsens sanning.

Så han har inte ens kärlekskval att dra's med här i tiden.

Eljest hör man jämt ute i sällskapslifvet talas om den ödeläggelse, som landsens krigsmän åstadkomma i kvinnolägren. Men deras framgångar äro dock blott att räkna såsom ett intet mot bonddrängens fullständiga och jämna segrar på det fältet.

Jag tror därför stadigt och säkert, att våra unga samhällsförbättrare icke känna till huru våra tjänande bröder ha' det, och hvad mig själf vidkommer, skall jag bums gå hän och städsla mig till nämndemannen i Fästampen eller kyrkovärden i Granåsen, så fort jag bara har tjänat ut hos den här förläggaren.

Hej, det skall bli en annan känsla att få sitta och hålla en liten trinder och rödlätt Stina om lifvet under kvällarna, än att hänga här och fåna öfver bordet med ett gammalt och magert pennskaft i näfven! — — —

Nu kan någon komma och säga, att sorger och vedervärdigheter kunna träffa äfven en bonddräng och att framtiden för honom stundom blifver törneströdd och mager och jämmerlig.

Visst det ja! Det har händt och det händer också ofta nog. Men då är det, ta' mig sjutton, drängens eget syndiga kött eller hans dumhet och rakt inte hvarken husbönder eller ställningar och förhållanden, som bringa honom uti eländet.

* * *

Stina på Klampen ville aldrig gå åt. Hon hade vänslats med hvarenda dräng i socknen under de 4 sista åren, men aldrig lyckats blifva »bestämd fästemö» åt en enda, utan hon hade ständigt gått och hört till reserven. Det var ingen som »extimerade» henne, se'n de lärt känna henne. Inte var hon just nå'n grannlåt att se på, och så snarsticken och ilsk och svartsjuk och djädrig på alla vis var hon, att pojkarne kallade henne »kattan» och liksom flydde henne.

Men så, serradö, fick hon i fjol somras för sig, att hon skulle bli riktig fästmö åt Karl Anders hos rusthållarens, hvilken egentligen inte hade någon annan synd än den, att han är så illmänskadt snål.

Nå, hon försökte på alla vis med pojken och hängde efter honom hvar enda helgdagskväll, men han stod emot rätt bra en långlig tid.

Då föresatte hon sig en gång, att hon skulle sätta alltihop på ett kort, och så tog hon till alla sina lönebesparingar och köpte 5 alnar af det allra raraste kamgarnstyg och gaf det åt Karl Anders till en kostym.

Se'n var det minsann inte godt för honom att stå emot längre.

— Ja' ska' betala sömningalöna också! myste hon.

— Nä', nu ä' du då rent vådlig, Stina! sa' Karl Anders.

— Och här har du ett fint söndagsbla' på köpet, log Stina.

— Kors! men är du vettig, lilla vän?

— Ack, ja' ä' så rysligt gla' ve' dej, så ja' skulle ge' dej hela världen, om jag kunne, suckade hon.

— Nu ä' ja' då tvungen te' å' kössa dej rejelt för alla dessa saker, mente pojkstackarn och kysste henne det värsta han kunde.

— Och här har du en fin körkehatt!

— Nä, nu ä' du då fly förbanskad! Nu ska' då ingen annan än du bli mi bestämda fästemö, jubilerade Kalle. Ty snålheten bedrog honom, förstås.

Se'n gick det en tid. Men ju längre det led, dess mera funderade Karl Anders på, hur han skulle komma ifrån Stina och ändå få behålla kläderna, ty hon kommenderade och kujonerade honom hiskligt och ville aldrig låta honom vara i lag med den andra ungdomen.

Till sist grunnade han ut, att han skulle ge sig på arbete långt åt ett annat håll, mens han slet upp kläderna, och så tog han ingen tjänst för följande året.

Så ställde ungdomen till ett dansgille en lördagskväll strax före flyttningstiden, som vanligt är, så att alla, som skulle flytta, fingo ta' afsked af dem, som blefvo kvar.

Karl Anders smög sig också till gillet, Stina ovetande, och han var, förstås, uppsträckt i de nya kläderna och hatten.

Och ungdomen dansade och hojtade, trallade och hade roligt borta hos torparen i Bommen.

Fram på natten, när det var som allra trefligast, och Karl Anders rent af hade glömt Stina för en annan liten tös, kom torparen fram och hviskade till honom, att det var någon där utanför, som ville tala vid honom.

Karl Anders sprang ut på gården och där stod Stina, min själ, lifslefvande och arg som ett bi.

— Jaså, är det på dä' viset du hushållar med en fästemö, att du ränner ifrå' henne om nättera! Ge hit hatten! skrek hon.

Nu hade Karl Anders fått sig ett par supar i pälsen, så han var just inte ledsen, utan han dängde hatten i skallen på henne och sa' henne samtidigt några sanningsord.

— Ja vars, ta' du igen hatten, du ditt långa förbaskade etterbo och ryk och ränn se'n så långt vägen räcker! sa' Karl Anders.

Men se'n kom han just riktigt illa ut.

FERNANDE
04

— Jaså, ä' dä' så'n kärlek du talar, så ta' å' dej tröjan på eviga fläcken, din snålhane! hväste Stina.

Det regnade och blåste alldeles fasligt den natten och kallt var det också, men hon hade intet förbarmande med gossen, utan hon slet af honom kavajen och lät honom stå där i skjortärmarne och hacka tänder.

Ingen kan undra på, att han började finna det kusligt.

— Hit mä' sönda'sbla'et och rosetten! Ja' har själf köpt'et för mina egna pengar! röt hon, och nappade äfven den härligheten ifrån honom.

— Kan du inte nu gå ditt håll, ditt otäcka troll! invände Karl Anders.

— Sa' du troll? Hit mä' västen, å dä' lite' fortare än vanligt. Ja' ska' ge' dej för troll, ja'!

Om en stund stod Karl Anders barhufvad, utan väst och tröja och söndagsblad och frös och skalf ute i den kalla höstnatten.

— Se så, kräng nu å' dej böxera mä', så ska' du slippa trollet. — Böxera ä' mina, dä' vet du. Sen kan du gå in och svänga dej hos din nya fästemö. Då ä' du just passelig åt henne! flinade Stina och såg riktigt genomdjädrig ut.

Det halp inte Karl Anders, att han tiggde och grät och bad att åtminstone få låna pantalongerna till da'n därpå.

— Kräng bara af dig dem! skrek hon och ryckte och slet i den arma stackarn, tills han omsider stod där mer än halfnaken i natten.

Då knallade hon omsider i väg med sitt klädesbylte, medan regnet strömmade ner öfver den nakota ynglingen.

Han uthärdade inte längre.

Att gå in i lekstugan sådan han nu var, det stod inte till för honom. Det fanns bara en utväg till räddning, tyckte han, och så sprang han i fatt Stina.

— Låt mig få ta på mig kostymen igen, så ska' jag följa dej hem! ropade han efter henne.

Hon gaf med sig förstås, ty det var dit hon ville ha det, och klädde på'n och tog honom med sig hem och vaktade honom granneliga till dagen därpå.

Så fort det var dager tog hon honom med sig till prästen.

Han försökte väl bjäbba emot, men då hotade hon med att släppa ut honom naken på vägen midt ibland kyrkfolket, och då var han dum nog att ge vika och gå med.

* * *

Nu sitta de bägge i en hyrd kammare borta i Ågården.

Det är knappt med mjölken till gröten om kvällarna för dem. De ha inte så godt nu som när de tjänade, och den stackars Karl Anders får mera ovett än fläsk till sina potäter.

Men inte rår arbetsgifvarne för det; utan det är väl snarare, tänker jag, kvinnans begärelse och mannens dumhet, som bragt dem i denna otrefliga situation. — — —

Patron Snuselin och jag på äfventyr.

I.

På den stolta plats, där jag bor, ha' vi en ganska reputerlig och dråplig handelspatron, som heter Snuselin. Han och jag äro stundtals de bästa bussar i världen, men rätt hvad det är blifva vi dödsfiender, hvadan vår vänskap kan sägas vara så där tämligen obeständig, alldeles som flickornas kärlek.

När jag skrifver det här äro vi osams igen.

Nu är det så, att patron Snuselins hustru är tämligen sträng af sig, så att karlastackarn har just inte alltid så roligt i hemmet. Det är en sak som jag måste erkänna, rätt så stora ovänner vi äro.

Han behöfver alltså en smula muntration ibland, och det må ingen förtänka honom. Men det är inte alltid en ren och oskyldig glädje han jäktar efter, och det är på grund däraf, som vi stundom råka i ovänskap. Och eftersom synden ju alltid straffar sig själf, går det ock Snuselin ibland rasande illa, när han försöker sig på sina syndiga nöjen och tager sig för att lura hustru sin och föra henne bakom ljuset.

En dag kom han emot mig på gatan, log och sa':

— Vill du följa med på en liten tripp neråt Lungemosa socken i moron? Det är grant väder och lätt väglag och så ta' vi en treflig matsäck med oss!

Om jag minns rätt flickade den kanaljern också in några ord om, att vi, i djupaste hemlighet förstås, skulle kröka af ner till flickorna i Blankebo gästgifvargård och dricka en kopp kaffe där, men att vi skulle hålla tyst med den saken, så att inte våra käringar fingo nys därom, emedan det då, som han sa', skulle bli ett evinnerligt spektakel.

Jag var inte med på't till att börja med, det var som en inre röst hade varnat mig, och jag hade ordet uppe i munnen för att säga:

— Vik hädan, Snuselin, och fresta mig icke med matsäck och Blankebo flickor.

Men just i detsamma knäckte den djädrans skalken till att under en half timme utbreda sig till den grad öfver arten och beskaffenheten af matsäcken samt smackade med läpparne och utvecklade en sådan vältalighet vid beskrifningen af den ena Blankeboflickans ögon och

DIVERSEHANDEL

växt, att jag till sist accepterade hans förslag och räckte honom näfven till ett vedertecken uppå, att jag följande morgon skulle följa med honom på en liten sväng.

Och så skildes vi åt.

Men jag hade inte gått så särdeles långt, förrän jag hörde honom komma springande och flåsande efter mig.

— Hör du! Kom ihåg, att vi ljuga för våra käringar och säga att vi bara rest ut till en missionsfest i Lungemosa! Glöm inte det, ty vi får lof bägge ljuga lika, så att det bär ihop för oss!

— Men ljuga är syndigt och det vill jag inte va' med om! lät jag.

— Nä', gubevars, det är ingen synd att skarfva lite för sina egna hustrur. Det är ens rättighet, och det må de för resten bara väl utaf! log Snuselin.

— Jaja, det kan du då egentligen ha rätt uti! sa' jag och gick hem och anförtrodde hustru min, att jag kände ett stort behof af att följande dag i sällskap med Snuselin öfvervara en missionsfest ute i Lungemosa socken.

— Det gör du rätt i, det är vackert och tillbörligt! sa' hon.

Da'n därpå, vid niotiden, satte vi oss upp i vagnen och voro glada.

Snuselin, som hade en rysansvärd massa gräjor och päls och Gu' vete allt på sig, nödgades vi trilla upp i sätet, och det var minsann ett styft göra. Men omsider fingo vi dock upp honom och så grep han tömmarne samt skulle gubevars sätta åstad på ett högst imponerande sätt.

Till den ändan drämde han först till hästen med piskskaftet utefter refbenen. Och se'n ryckte han till i den ena tömstjälken.

Så bar det i väg. Men på sned gick det. Vi hade inte kommit mer än ungefär 20 fot från utgångspunkten, förrän vi fingo en af köpingens lyktstolpar mellan vagnshäcken och bakhjulet, hvilket förorsakade, att hästen dråsade på knä med en vårdslöshet, som en stabskapten i frälsningsarmén skulle i högsta måtto afundats honom.

Lyktstolpen kom gifvetvis i en mycket våldsam skakning, ja ända därhän, att dess glasrutor gingo sönder och föllo ner öfver mitt oskyldiga hufvud, medan åter den aftonen förut med två liter fotogen påfyllda lampan lyckligtvis råkade ramla ner och krossas mot Snuselins mera hårda skalle. Fotogenen rann och skvalade öfver hans ansikte och öfver pälskragen.

— Pu-u-uh, hva' in i helgotte ä' dä' för blött, som kommer öfver mej? Dä' väl konkurrenten, som slänger ner nå't på mej ifrån sitt fönster, det svinet, för dä' har en äcklig smak. Tvy! lät Snuselin, ty han var så påpälsad, att han knappast kände eller såg och kunde inte vrida hufvudet en gång.

Där stodo vi nu och stretade. Snuselin frustade och spottade och

svor, och folket utefter hela gatan grinade och hade grufligt roligt åt oss.

— Ajö, ajö, go' herrar! hånade de och viftade med hattarne och bockade sig. Men vi kommo inte ur fläcken, förrän ett par beskedliga landtmän kommo och tyckte det vara synd om hästen, som ryckte och knyckte och istades det värsta han kunde.

— Hjälp mej, I gossar! Backa vagnen baklänges, så att jag kan gå klar den förbaskade löktpålen! skrek Snuselin.

Och landtgubbarne, som voro skyldiga honom pengar för rågmjöl, »backade baklänges» åt oss och hjälpte oss på trafven igen.

— Jag råkade visst rycka i den galna tömstjälken! lät Snuselin, när vi kommit en bit ut på vägen.

— Det ser nästan så ut! sa' jag.

— Men ja' ska' visa dej, att ja' kan köra på folkavis, bara ja' kommer i gång! fortsatte min vän och knäckte till att rycka och slå och sätta i väg, så att jag inte såg annat än himmel och hästskor på en lång stund.

— Nu ser du hva' jag duger till! hojtade han.

Jag hann aldrig svara honom på den saken, ty ungefär samtidigt fick han ånyo fatt i den galna tömstjälken och ögonblicket därpå rullade vi ned mot ett dike. Sedan vet jag egentligen inte om hvad som hände under de närmaste sekunderna, men när jag kunde taga situationen i betraktande, låg jag intrasslad i en gärdesgård utan förmåga till eller begrepp om, hur jag skulle komma dädan.

Och ett stycke öster om mig kunde jag iakttaga Snuselin liggande på ryggen utan makt att vältra sig till rätta. Han låg där som en upp och nedvänd sköldpadda och fäktade med armarna samt stönade och svor.

— Lefver du? skrek jag.

— Nej, dä' gör ja' troligtvis inte, för ja' ä' inte människa att rulla mej så, att jag kommer på magen och det ena benet är knäckt! sa' Snuselin.

I detsamma kom Sven i Svensbygget dit och försökte välta upp honom. Men det gick inte. Snuselin kunde inte reglera det ena benet.

— Dä' blir nock bäst, att jag går hem efter mina stutar och ett remmalag att köra hem patronerna på, och se'n får min pojke följa med och leda hästen, för vagnen är burdus i kras! mente Sven.

Han gjorde som han sagt, och något annat fanns heller inte att uträtta. Han kom efter en stund med stutar, remmalag och två plankor, öfver hvilka Snuselin och jag rullades upp på åket.

Där lågo vi bägge två som ett par skållingar. Sven gick bredvid och körde. Efteråt kom pojken ledande den halte araben.

Det var ett dystert tåg och gudeligt tog det sig ut.

Snuselin jämrade sig ideligen, grät och gjorde till sist sin syndabekännelse:

— Det har jag för mina synders skull! sa' han. Ty jag har allt blandat mycken krita i hvetemjöl, mycken småsten i kaffe och stöpt mycket bly på undersidan af vågen i min dag, för att inte tala om allt vatten, som ja' öst på bresilja och snus.

— Ja, det är allt säkrast att du bättrar dig! förmanade jag.

— Det ska' jag också ta' mej attan göra! grät Snuselin.

Under sådana uppbyggliga och om sinnesändring vittnande samtal körde oss Sven på sitt remmalag in uti köpingen. Vi hade inte varit borta stort mer än en timme, men ni kan aldrig tro ett sådant mottagande vi rönte. Om självaste kungen kommit, hade det inte blifvit ett värre hurrande på gatorna. Det var nära på att stutarna skenat för Sven, och jag hörde till och med gamla kristna påstå, att de inte sett någonting så ynkligt och löjligt i all sin tid. Och så grinade äfven de åt oss.

Fruarna Thure S. och Snuselin voro egentligen de enda, som inte deltogo i det allmänna jublet, utan de trängde sig med mycket olycksbådande miner fram till remmalaget och befallde hvar och en sin korsbärare:

— Andas på mej, så ja' får känna om du supit nå't!

Vi andades på dem, ty vi tordes inte annat.

— Jo, det är just grant det här, pep fru Snuselin, när hon drog sin näsa från sin herres och mästares anlete — det är just fint. Min ussling har hällt fotogen öfver hufvud och hals på sig för att dölja brännvinsoset. Har din gjort så med?

— Nej, tack du! sa' min käring och knyckte på nacken. Men det såg jag på henne, att inte skulle jag i brådbrasket få resa ut på någon missionsfest i Lungemosa.

II.

— *Aka!* Hvem i all världen tror du lämnar oss häst och åkdon i ett sådant välsignadt väglag? Nej, vi gå bäst och krångla oss nog fram på kanterna! Och för resten ha' vi nog i hundingen varit ute och åkt vi bägge, när vi gjorde den där sista olycksaliga resan! sa' vännen Snuselin en dag i källossningen.

Saken var den, att patron Snuselin fått för sig, att vi ovillkorligen skulle till en auktion, som hölls i grannhället.

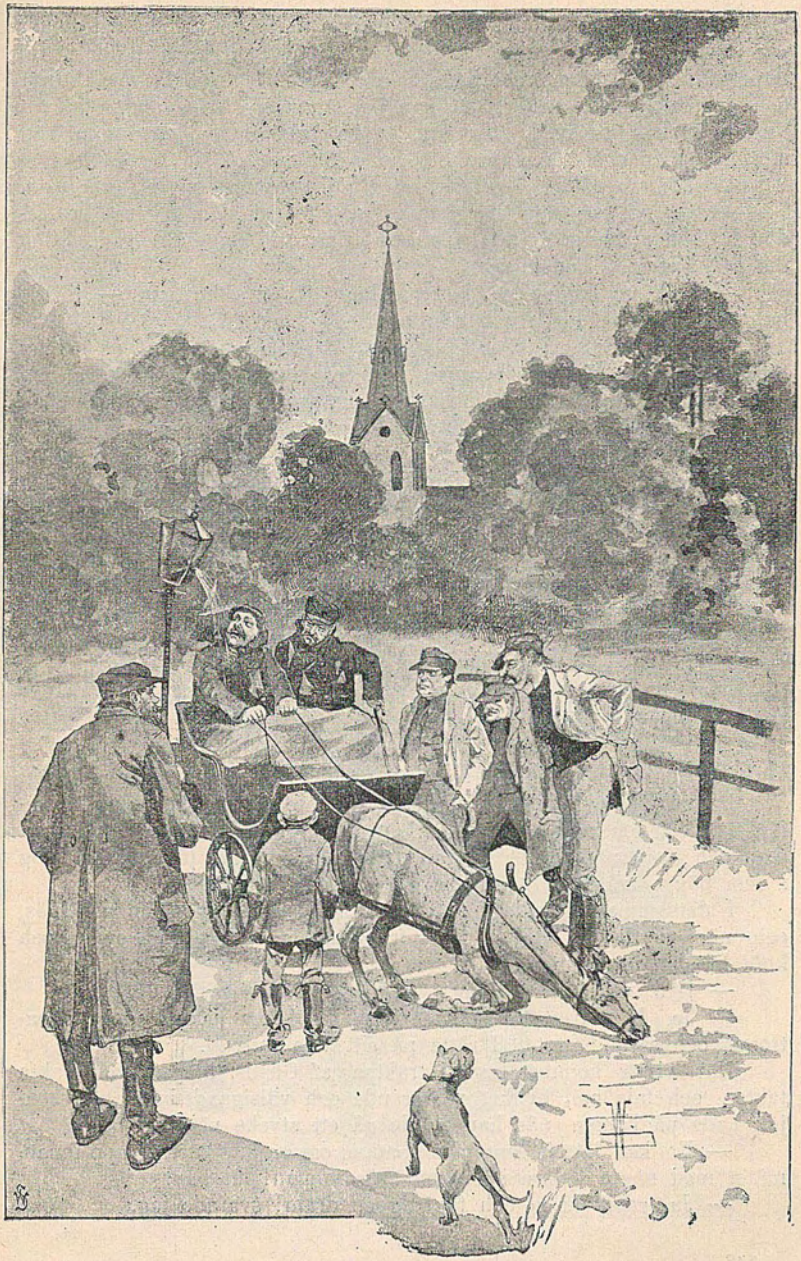

Det hade nog kunnat lyckas för oss att få en skjuts, det tviflar jag inte på, men alltsedan det gick så olycksaligt, då vi skulle ut till bönestunden i Lungemosa, hade Snuselin en viss respekt för åkturer och jag tror icke heller, att han fick ägna sig åt sådana, utan att hustru hans följde med. Ty han är, han så väl som en annan, rätt strängt hållen och köres med bra korta tömmar af sin husära.

Vi kommo alltså öfverens om att tillsammans gå till auktionen.

— Gå vi, så kan här inte bli något spektakel af, som de fördömda köpingsborna få att gapa och grina åt! mente Snuselin. Och det höll jag med honom om.

— Och så slippa vi komma hem till våra hustrur, — tillade han — med vrickade armar och ben!

— Och så slippa vi att betala skjutspengar och skadeersättning för sönderkörda åkdon och annat tyg! log Snuselin och var glad.

Nå, på ett bestämdt klockslag kom jag bort till min dyre vän. Jag säger med flit *dyre,* ty han gör sig inte samvete att ta' sju för tu, om han kommer åt.

Han stod verkligen fullt i ordning, och hustru hans höll som bäst på att förmana honom.

— Kom nu hem som en människa och inte som ett kreatur! sa' hon.

— Ja gubevars! lät Snuselin.

— Och så går du hit hem direkt i kväll, och vräker dej inte på Gästis, begriper du!

— Vräka mej på Gästis! Brukar ja' häfva mej där om kvällarna? Hva' ä' dä' för prat? Eller när var jag där sist kanske? Det är en hel evighet se'n dess!

— Var du inte där i går natt till kl. 4, din — —

— Kom nu, så gå vi! skrek Snuselin, och så knallade vi i väg.

Dagen var dimmig, så man såg då inte så särdeles långt framför sig, och det första Snuselin kom ut på gatan, rände han i dimman och i sin närsynthet på sin konkurrents vackra piga, så det sang i dem bägge två.

I detsamma dunkade det i hans fönster som om elden varit lös, och när vi tittade dit upp, stod fru Snuselin där, grön i synen och knöt handen åt sin man.

— Hva' vell hon? sa jag.

— Jo, hon tror förstås, att jag ville kössa pigan! suckade patronen och satte hatten till rätta på sitt visa hufvud.

När vi så kommo bort i trakten af Gästis, började han sakta takten och tala om, hvilket välgörande och välsignadt inflytande konjak hade på honom, när han skulle gå ett stycke väg.

— En kan lätt få lunginflammation, om en inte värmer upp innanmätet med några halare i den här vårdimman! lät han.

— Ja, gack du in och tag dig en dram! svarade jag.

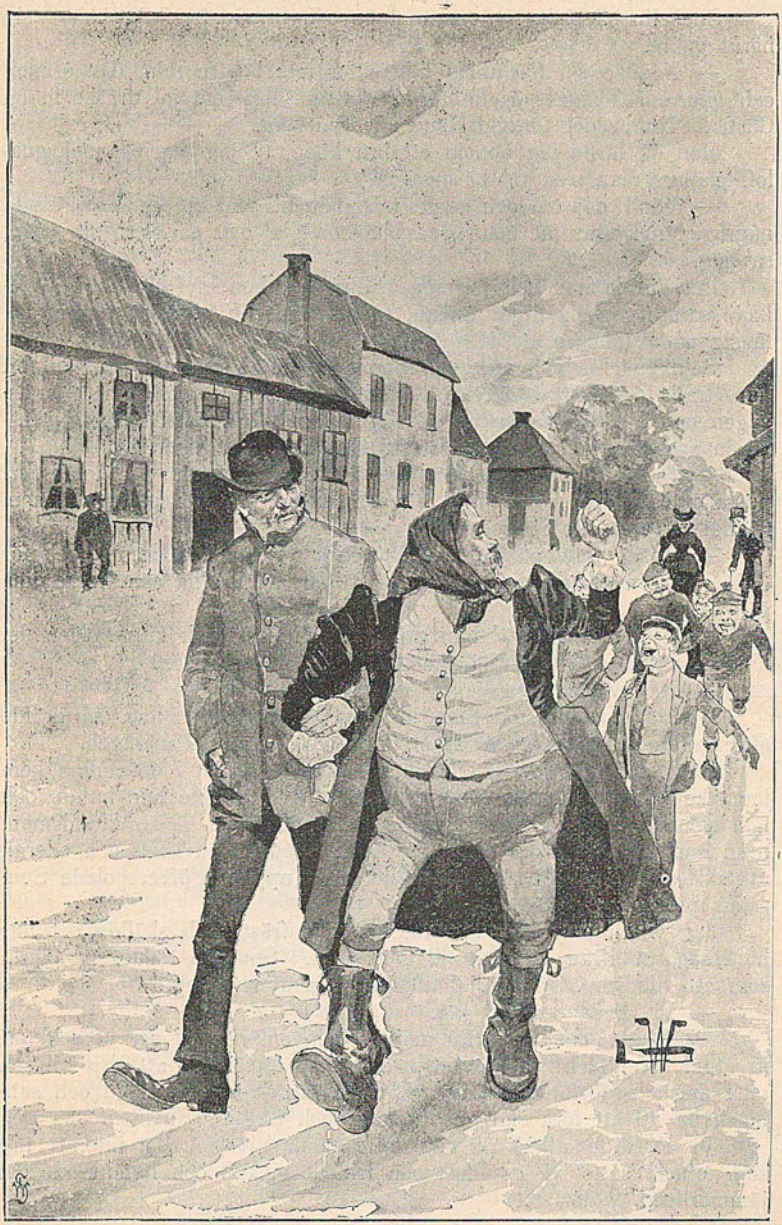

Snuselin slickade sig om munnen och tittade försiktigt bakom sig neråt gatan.

— Nej, se så, fördubbla mig sitter inte hustru min, den ormen, och glor i reflexionsspegeln för att titta efter, om ja' dråsar in på Gästis! Nu är det förkyldt! suckade Snuselin.

Men då lärde jag honom ett bra knep, ty jag begriper mej, gualof, på hur man ska' ta' käringarna.

— Vänd dej om och se så trånande ut som möjligt samt kasta några slängkyssar åt henne, så blir hon gla' och går från sin post', sa' jag.

Det gjorde han och jag såg tydligt hur hon blef blidkad och nickade samt drog sig lugnt undan, så att Snuselin kunde slinka in och få sig några bägare.

Se'n knäckte vi i väg, och Snuselin var så upprymd och glad, att han trallade till att börja med. Men så fort vi kommo ut på landsvägen och började balansera på vägkanten byttes hans sång i rysansvärda svordomar öfver länsmannen, som inte höll vägen i ordning.

— Dä' ä' underligt, att inte Skam tagit honom för längese'n! pustade han och sökte med käppen bryta upp sina galoscher, som fastnat en aln nere i lersörjan.

— Svärj inte på honom, Snuselin! Vi ha källossning, och för öfrigt är ju länsman din vän, som hjälper dej att flå och krossa dina gäldenärer.

— Visst tusingen ä' han min vän och bror och kund. Men det hindrar väl inte, att hin tar honom ändå! röt patronen.

— Nä' tvärtom! sa' jag.

I detta moment stod Snuselin, som var något efter mig, och gräfde efter galoscherna vid sidan af ett stort gult innanhaf å vägen.

Han stod där krokig, ilsk och stönande. Just i detsamma kom hans konkurrent körande med två hästar det fortaste han kunde, och han saktade minsann inte farten, när han fick syn på sin afundsman, utan han körde igenom den stora pölen med sådan kraft och energi, att allt dess innehåll helt och hållet yrde upp och öfverspolade Snuselins person.

Jag vill inte försöka skildra, hur han fräste och skällde, och hur han såg ut ifrån hjässan till fotabjället. Snuselin tedde sig efteråt som ett vilddjur, doppadt i halftjock hafremjölsvälling.

— Vi vända om! sa' jag.

— Vända om och visa mej i köpingen, när ja' ser ut som ett kreatur! Nej tack! sa' patron, och var så förtörnad, att han till och med började förfördela mig och påstå, att jag funne fröjd och sabbatshvila uti att föra skoj med honom och förlöjliga honom.

Vi fortsatte alltså på vägkanten, men fort gick det inte, ty tidt som oftast satte vi oss fast och trillade omkull och handterade oss jämmerligen.

Om en kort stund kommo vi att kryssa oss fram på en smal och slipprig stig utmed ett bredt och vattenfylldt floddike.

— Passa dej där, Snuselin, så att du inte slinter! förmanade jag.

— Sköt dej du själf; ja' ä' hvarken full eller galen! svarade han.

Men det dröjde inte just många sekunder efteråt, förrän jag fick höra ett vådligt plumsande och ett hiskligt grymtande. Och när jag vände mig om, si då låg Snuselin på rygg i diket. Jag såg i början blott nästippen och tåspetsarne på'n. Allt det öfriga dvaldes under vattnet. Men han flöt opp och började anropa mig och Herranom om hjälp och frälsning utur floddiket. Aldrig har jag slitit värre i min tid än jag nu fick göra, innan jag lyckats draga min vän utur djupet och få honom på fast mark igen.

— Nu får jag nog lunginflammation och dör på kuppen; ja' ä' alldeles genomvåt! sa' han och grät och bättrade sig riktigt allvarsamt.

Lyckligtvis voro vi inte långt från ett litet torp, som heter Vraket, och dit ledde jag den stackars Snuselin och sökte trösta honom så godt jag kunde.

När vi kommo fram till torpet, träffade vi endast hustrun hemma och bådo henne att få låna mannens helgdagskläder åt Snuselin.

— Du ska' få en fjärndel kaffe och ett paket cikoria för'et! lofvade Snuselin.

Mannen hade dock olyckligtvis gått till auktionen, och där fanns endast hans skinnbyxor att tillgå. Men det blef intet annat råd. Snuselin måste anlägga skinnbyxorna, fast de, krokiga som de voro, icke nådde stort längre än till knäna på'n.

— Ja' nöjes med hvad som helst, bara det är torrt, så att jag kan komma hem och tala med doktorn! sa' han med darrande röst.

Och vi plockade ihop litet af hvarje: ett par träskostöflar, en kalfskinnsväst och skinnfodrad vadmalströja, så att Snuselin till sist såg rätt hygglig ut.

Men när vi skulle gå, blef det fråga om ytterplagg och hufvudbonad. Gubben Svens mössa var alldeles för liten och ytterrock fanns inte i huset.

Det blef till sist nödvändigt att krångla på Snuselin käringens gamla vinterkappa och knyta en ylleduk om hufvudet på'n. Den senare ville han till en början icke på några villkor anlägga. Men jag sa' honom, som sanningen var, att han måste hålla sig varm om hufvudet, annars kunde han lätteligen få hjärninflammation.

— Men ja' kommer att se ut som en stolle, suckade han.

— Vill du hellre dö då? sa' jag.

— Nej, för hundingen! svarade han och lät Sara knyta på sig ylleduken.

Sådana gingo vi från torpet och sådana återvände vi hem vid middagstiden.

Klädd i Svens på Vraket träskostöflar, skinnbyxor och Saras vinterkappa, kilastrumpor och gröna ylleduk tågade Snuselin fram öfver vår storgata och jag skred vid hans sida mera liknande en murerihandtlangare än en apostel. Alla skolpojkarne följde efter oss och hurrade, ty de trodde, att patron Snuselin var full och att han klädt ut sig »för skojs skull».

Hvad fru Snuselin sa' mig, när jag öfverlämnade mannen åt henne, det kan inte upprepas i tryck, men andemeningen i hennes anförande var, att hon ansåg, att jag af elakhet och för att skämma ut hennes man lockat och tubbat honom att anlägga den dräkt, hvari han återvände.

Och det fick hon visst Snuselin att tro också, ty dagen därefter stod han på sin trappa och titulerade mig »rackare» och »oxe», när jag gick förbi.

Det skulle, förstås, utgöra tacken för det jag räddade hans lif utur floddiket och från förkylning.

»Te' våren!»

Ute hos oss på landet skall allting stort ske antingen på våren eller om hösten.

Har man fått i sinnet att draga till med någon riktigt märklig gärning, heter det alltid, att »det och det ska' göras till hösten, och blir det då inte förr, så ska' det då förbanningen ske te' våren!»

Om hösten gifter man sig bra gärna, och om våren »tages man med jordbruk».

Har man någon fordringsägare — och hvem har inte det — så tröstar man alltid den betryckte och djupt bedröfvade mannen, när han kommer och kräfver, med detta lyckliga budskap:

— Ja, nu är det då stört omöjligt, men till hösten så ska' det då bestämdt vankas pengar!

Har man gått och bytt bort sitt hjärta — och det göra vi ju alla — samt lofvat den lilla tro och äktenskap, så heter det ju ständigt i sommardagar: »Te' hösten, du, så ä' dä' allt vi, som sätta bo, när potater och krösen bli mogna!»

Den lilla blir, förstås, så innerligt glad för hvar gång hon hör dessa ljufliga ord hviskas i örat under skymmande lördagskvällar, och se'n går hon och tycker, att sommardagarna äro så långa och skrida så sakteliga.

Men så kommer omsider hösten, fårorna rämna öfver de svällande potatisknölarna och marken i skogsmyarna står illröd af lingon. Då bleknar däremot lilla tösens kind, när det — såsom ofta är händelsen — heter:

»Dä' va omöjligt att få ihop'et; dä' ä' så godt att vi töfva te' våren, så få vi lite' bättre i ordning mä' bå' dä' ena och dä' andra!»

Slutligen bryter så våren in, men då heter dä' kanske: »Te' hösten» igen.

För många, måhända för de allra flesta, kommer på det viset aldrig den vår eller den höst, som hägrade så vackert på hoppets himmel, som skapade så många fagra sommardrömmar och väckte så många värmande tankar i vinterdag.

Men detta hopp hjälpte oss dock att lefva, det satte nerv i våra armar och mod i våra bröst under dagarnas långsamma och tröttande släp. Ty det välsignade hoppet är dock elden under lifvets stora ångmaskin. När det flammar och brinner, så går det undan, men slocknar

"TINA"

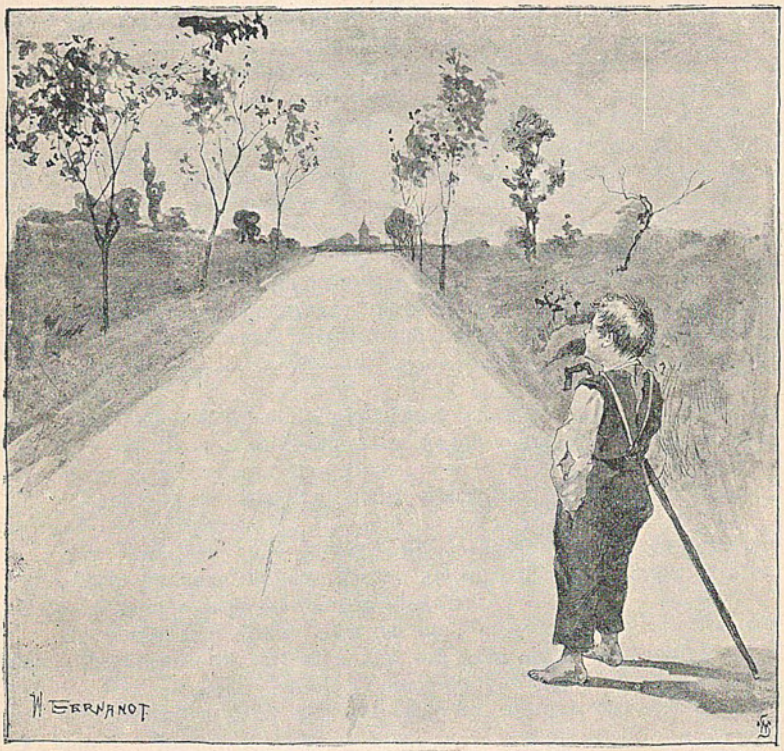
W. FERNANDEZ

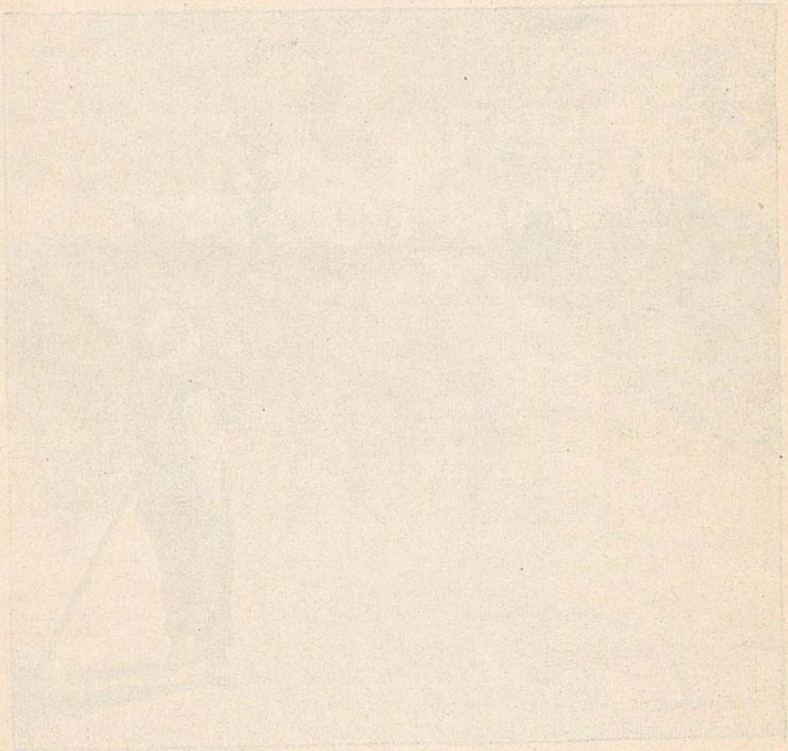

det, så är det minsann inte mycket bevändt med hela maskineriet. Det stannar helt plötsligt med ett jämmerligt gnisslande och stönande.

* * *

De bördigaste åkrarna och de fetaste betena på sluttningen af Grimdalsåsen, hvilken skär af större delen af vår socken, ägdes af Per Nilsson, »draken» och »enstöringen», som de kallade honom.

Per var född snål och illfundig, stackarn, och han hade fördenskull just ingen fröjd eller något gästabud under sitt lif.

Till och med hans barnafröjder voro en smula problematiska.

Innan han dugde till att arbeta och i den ålder, då andra småttingar pläga hängifva sig åt lekar och ras, hade Pers unga sinne redan hunnit växa fast vid ärgiga slantar. Rikemans barn, som han var, sökte han likväl sin barnafröjd uti att under sommartiden drifva bort till landsvägen och spana efter åkande, åt hvilka han för en slant kunde få öppna grindarne.

Tidigt om morgonen drog han dit med en brödkant i fickan och lade sig på lur i närheten af den stora grinden midt på mon.

Han låg där med ängslan och oro i sin själ tills han fick höra dånet af någon liggfjädersvagn. Men så fort det ljudet träffade hans öra, blef det lif i honom, och se'n kunde han för löftet om en batting springa med halfmiltals för att öppna en annan grind åt grinande resenärer.

När vintern se'n kom, och grindarna lyftes af sina krokar, hade Per sin stora glädje uti att gång efter annan räkna igenom de slantar, han sprungit ihop under sommaren.

— Han ligger som en drake och rufvar på sina grindpengar! sa' hans jämnåriga.

När Per just hade kommit till myndiga år, dog hans far en afton, och lämnade honom såsom arfvinge till de präktiga åkrarna och de feta betena på hällningen af åsen.

Det första han gjorde efter det han futtigt och eländigt firat sin fars likbegängelse var att säga upp och göra sig af med drängen.

— Han är lika dyr att fö' som ett par oxar, och så ska' han ha' lika möcke i lön, som jag får för ett par elfvakvarteringar! sa' han.

— Men hvem ska' uträtta arbetet! inföllo grannarne.

— Jag får vånnas själf så fort ja' hinner, mente Per.

Men när hösten kom, fick han icke in sitt hö i tid, fast han slet dag och natt till och med om sabbaterna. Hafren grodde i skylarne, och frosten hann på honom innan han fick upp sin potatis.

Då insåg Per, att han måste skaffa sig hjälp och hela socknen blef perplex, när det spordes, att han stadt Tina i Lund, den vackraste och bästa och fördenskull den dyraste pigan i hela pastoratet.

Husbönderna rent af slogos om henne och öfverbjödo hvarandra bara för att få henne.

Nu dör Per snart, när han kostar på sig så dyr piga! mente folket i grannhället.

Men Per hade minsann allt gått och grundat ut, hur han skulle ställa till med saken.

När han skulle betala ut den första halfårslönen, kastade han fram till Tina några ord om, att det kanske skulle bli nyttigt för gården och bruket, därest han och hon gifte sig med hvarandra »te' hösten». Ty det voro de öfverens om att hemmanet kräfde rejält både ut- och inarbete.

Tina gillade förslaget och tog inte ut mer än tredjedelen af sin halfårslön.

Men när hösten kom, menade Per, att det vore förståndigt, om de väntade till våren med giftet, så att de under vintern hunne skaffa sig en smula flera möbler. Och så gick vintern. Men när våren kom, resonerade Per som så med Tina, att det egentligen passade bäst att »dra te' med saken framåt hösten, när man hade bättre om tid».

På det viset rann år efter år bort, och alltjämt gick Tina och släpade och slet såsom för sitt eget hos Per samt inbillade sig i sin enfald och beskedlighet att hon vid halfårets slut skulle vara mor på gården och bli »skrifven i köpet», som det ju heter.

Men det gick dock och var på det gamla viset under många Herrens år.

Till sist blef Tina, förstås, gammal, men hon hoppades likväl och trälade ut sig, så att hon blef både fullmogen och ful. Men sina löner lät hon stå inne hos Per.

En höst packade hon dock tillsamman sina fattiga grejor och låtsade göra allvar af att flytta sin kos. Men då svor och bedyrade Per, att giftermålet skulle ovillkorligen komma till stånd följande vår, och på den grund stannade Tina kvar hos honom äfven öfver vintern.

I källossningen hade Per förbundit sig, att bröllopet skulle stånda och gamla Tina hade ända sedan julen farit omkring såsom ett yrväder och ett torrt skinn samt sökt ställa huset på vederbörlig fot och rustat för den stora bröllopsdagen.

Men just som snön började smälta bort och det tycktes arta sig att bli slut med vintern, fick Per lunginflammation.

Man kan tänka sig, hur Tina skötte honom med grötar och värmda tallrikar. Hon gaf sig ingen ro, utan vakade nätterna igenom vid hans säng. Men det hjälpte inte ändå.

Per tröt och jordades.

Strax därpå kommo hans släktingar och gjorde rent hus samt drefvo bort Tina.

— Ja' ska' väl ändå ha' ut mina innestående löner! menade hon.

— Visst dä', för sista året! Men har du nå't te' godo för gammalt, så hör det inte hit! svarade släktingarna, och Tina måste gå i gryende vår icke till brudstol såsom hon så länge hoppats och trott, utan till fattigstugan.

Och där sitter hon stackarn nu vid spismuren och hoppas att Herren ska' förlossa henne »te' hösten».

Hvart vägskatten tar' vägen.

Allt folk i hela riket har i ett par års tid gått och undrat hvad de här vägskattemedlen användas till.

Omsider ha vi emellertid kommit underfund med den saken, och väl var det, ty vi höllo på att rent af grubbla oss fördärfvade på't.

När det först blef kunnigt ute i bygderna, att den nya väglagen blifvit antagen af riksdagen, blef här måntro ett hurrande och jubilerande utan all ände.

Ty vi tänkte, förstås, att vi efteråt skulle få skrifva räkningar och bära upp pengar för hvart eviga lass grus, vi körde på våra vägstumpar, och att det skulle vankas en god och rund ersättning för hvart tag vi togo till igenräfsandet af hjulspåren på vår gamla kyrkoväg.

Och hvem kunde väl tänka annat, när ju köpingsinvånare och fabriker och handelspatroner och allt reelt folk i hela riket skulle dela vägbesväret.

I den första förtjusningen gingo vi också in till landshöfdingen och begärde att dels få en hop nya vägar härs och tvärs i socknarne, och dels att få våra kvarn- och byvägar indelade till allmänt underhåll.

— Nu ska' hundan knussla, när herrarna ska' betala! grinade vi och förhäfde oss öfver den lysande seger vi vunnit.

Men den psalmen togo vi, gunås, upp för tidigt. Ty det dröjde inte så länge, förrän vi själfva fingo punga ut med vägskatt och därtill hålla de gamla vägstyckena liksom förr.

Hvad vi fingo tillbak's, var blott några usla ören, och länsmannen for och härjade, svor, skällde och kasserade vägarne alldeles som i den gamla, goda tiden.

Då blefvo vi först snopna, sedan arga samt togo oss till att hata väglagen, fast ingen af oss begrep sig på honom.

— Hvad begagnar dom vägskatten till? frågade vi hvarandra på stämmor och kalas. Men det fanns ingen, som kunde svara på den frågan.

Så, serradö, satte vi till en deputation, bestående af två snöplogfogdar, två nämndemän och en kyrkovärd och skickade dem till själfve häradshöfdingen för att bedja honom uttyda och förklara väglagen för oss.

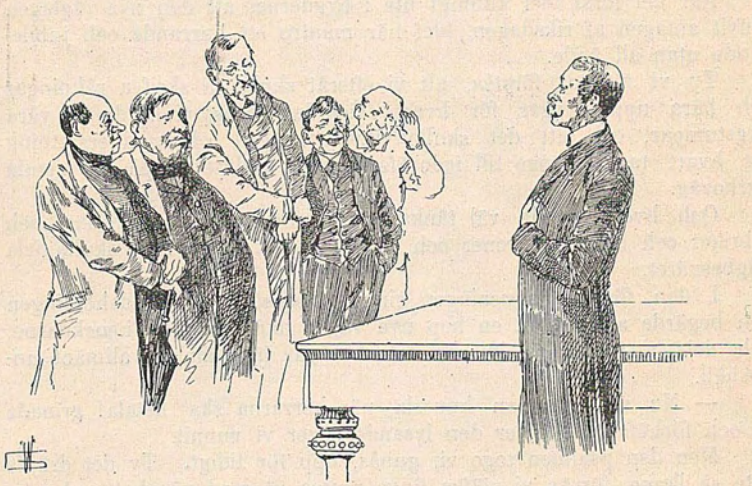

Nå, häradshöfdingen var i början beskedlig och las i lagen, men ju mer han las, dess ilsknare blef han, och sist dängde han boken i golfvet, spottade och sa':

— Jag begriper mej lika lite på väglagen, som nämndemannens oxe därhemma förstår sig på hebreiska!

— Då är det väl bäst att vi resa upp till den, som har skrifvit honom, och be' att han tolkar lite grand för oss? inföll deputationen.

— Lönar sej inte! Han begriper honom, min själ, inte själf! lät domarn.

— Hva' ska' vi då göra?

— Skrif till riksdagsmannen, att han bums motionerar om anslag till en kommitté af sjuttio uttolkare, som ge sig ihop med att skrifva en förklaring öfver väglagen! mente häradshöfdingen och var så förgrymmad att han körde ut hela vår deputation.

Och gubbarna gingo snopna och långnästa sin väg.

— Det var väl hundingen ändå, om en inte ska' få nå'n förklaring på hvad vägskatten nyttjas te'! mumlade nämndemannen, medan de vandrade.

Då fick kyrkovärden en, som han tyckte, lysande idé.

— Pastorn, som begriper Uppenbarelseboka, måtte väl kunna tolka väglagen! Låt oss gå till honom, mens vi ä' ute! lät han.

Men det blef inte något med det, ty nämndemännen och snöplogfogdarne, hvilka i följd af sina ämbeten äro föga gudaktiga, ville inte vara med om'et.

— Då kränger han det bara till vår nackdel och bevisar, att våra egna gärningar och synder ha' skapat väglagen! mente de.

Och på det viset fingo vi inte något förstånd på väglagen, eller veta hvart skatten ta'r vägen, förrän det sedan helt plötsligt vardt uppenbart för oss.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

De hade lagt in en dålig planka i bron vid Flathälla norr upp i häradet.

Det var ett par stora kvistar i plankan, och hvar och en kunde begripa, att hon inte kunde hålla länge. Men rusthållarn, som åtagit sig brons byggande, bjöd den gamla brostyrelsen på toddy, så de sågo inte eller ville inte se felet, när de synade in arbetet och lämnade rusthållaren betalning.

Nå, på hösten kom Peter i Sobo i olycka där.

När han kom och körde ett litet bjälklass med sina stutar, rände den ene ner benet i kvisthålet och bröt af det, så att Peter, den stackarn, måste slakta stuten.

Men det var ingen, som brydde sig om'et. Peter vände sig visserligen till den gamle brofogden, men han svarade:

— Dä' angår mej inte! Nu ä' det en högre makt, som regerar och vägstyrelsen heter han. Vänd dej dit, äss du vill!

Men det tordes icke Peter.

Se'n gick Justus i Målen ner sej i samma hål och fördärfvade sej vid jultiden, så han låg sjuk i sex veckor.

Få dagar efteråt kom en knalle och körde där. Och som han inte kände till brons förhållande, fick han frambenet förstördt på sin häst i hålet.

Ett fasligt kolorum förde den knallen. Men när han fick veta att han hade vägstyrelsen, att vända sig till teg han. Ty han var rädd, att herrarne kunde förgöra't för honom hos landshöfdingen, så att han icke finge tillstånd att fara omkring i länet och lura folk längre, ifall han gjorde affär af hålet i Flathälla bro.

Men en tid efteråt kom patron i Bäckaryd körandes vägen framåt med två hästar sent en natt. Fort gick det, ty patron hade varit på julkalas hos häradsprosten och var rätt lifvad, så han satt och tralla-de för sig själf och manade på kamparne.

Allt gick välsignadt och bra, ända tills han kom ut på Flat-hälla bro.

Där stöp emellertid högerhästen, som om han hade fått ett skott i bringan, schäsen stannade som genom en ögonblicksbroms, och patronen höll på att kastas öfver broräcket af knycken.

Nå, när de fått låna lyktor i gården bredvid, befanns det, att hästen brutit af sig bägge bakbenen. Plankan hade gått midt af vid kvisthålet, och patron höll på att få gallfeber.

Nu blef det, förstås, anmälan till ordföranden i vägstyrelsen om brons skick, och folk väntade dag efter dag, att skadan skulle bli afhjälpt.

Men det tog tid.

— Jag kan ingenting göra förrän jag fått höra den öfriga sty-relsens mening! lät ordföranden.

Och så utlyste han sammanträde med styrelsemedlemmarne vid tingsstället, som ligger någorlunda midt i häradet.

De reste dit hela högen, och dumma hade de eljets varit, ty de fingo ju tillgodoräkna sig reseersättning och traktamente.

Så blef saken föredragen och diskuterad.

— Det är ju lätt hjälpt! Låt mans blott lägga dit en ny planka! sa' en af ledamöterna.

— Det är inte i enlighet med väglagen. Vi få lof resa dit, syna skadan, tillkalla sakkunnig och hålla entreprenadauktion på det blif-vande reparationsarbetet! förklarade de andra.

Och i enlighet med deras förslag blef det äfven beslutadt.

Efter två timmars ytterligare öfverläggning hade de bestämt dag för synens hållande och kommit öfverens att som sakkunnig tillkalla en ingeniör från staden.

Under tiden bröto ytterligare två oxar benen af sig i det olyck-liga hålet i bron.

Men på utsatt dag infunno sig alla de sex styrelseledamöterna

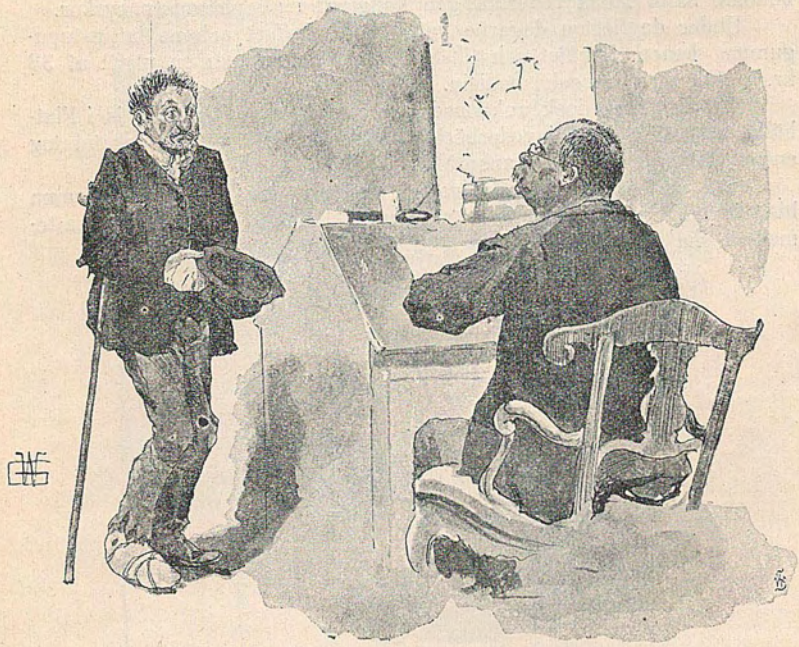

vid Flathälla, dit tre af dem hade fyra, två tre och en två mil, så att reseersättningen gick ju till rätt bra pengar.

Ingeniören från staden kom ock tillstädes och bron underkastades vederbörlig syn.

Undantagandes plankan var hon gudskelof i godt skick, hvilket togs till protokollet jämte uppgift om reseersättningarnas och dagtraktamentenas sammanlagda belopp 92 kr. 30 öre, hvarjämte den sakkunnige tillerkändes godtgörelse för resa och besvär med af styrelsen skäligen ansedda 125 kr.

Se'n drog det fjorton dagar innan entreprenadauktion för skadans botande hann blifva vederbörligen kungjord i alla häradets kyrkor.

Under de fjorton dagarne knäckte två luffare och en fattigstugugumma benen i hålet och tillskyndade församlingen en utgift af 33 kr. i läkarearfvode och medicin.

Till sist kom dock auktionsdagen och då åtog sig Magnis i Flathälla att ställa bron i vederbörligt skick för 75 öre, och arbetet tog endast 20 minuters tid i anspråk.

Men af den här sannfärdiga och i enlighet med väglagen tillkomna historia om brolagningen fingo vi, gualof, kunskap om hvad vägskattemedlen ska' användas till.

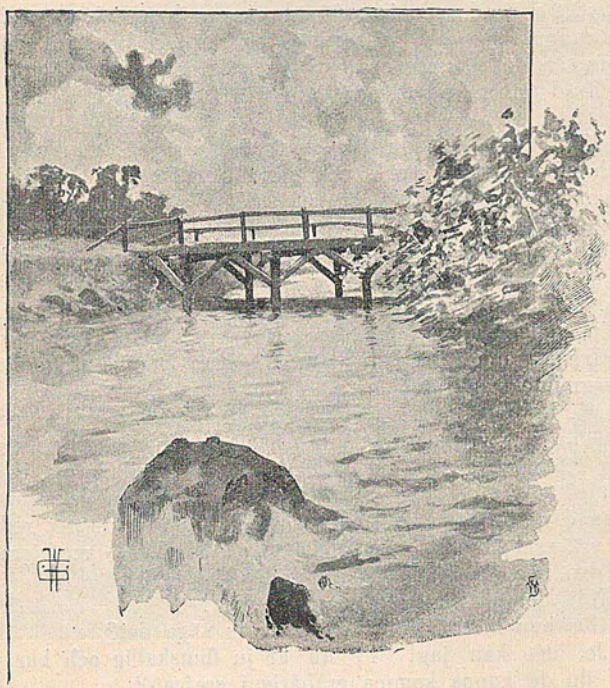

Ett sorgebarn.

— Den sakramentskade pojken gör mig med grå hår! röt bruks-patron Strömvall en dag.

Och det var minsann inte första gången han låtit ett sådant uttryck undslippa sig med afseende å sin son Axel. Han hade ändå inte mera än det barnet, och det var väl för den skull gubben var så bedröfvad öfver, att denne inte ville arta sig efter hans önskningar.

— Men hvad har du då emot den stackars gossen, efter du jämt och ständigt käxar på'n och hundfilar honom och aldrig bemöter honom som det höfves en kärleksfull fader? plägade patronessan säga.

— Åh f-n, han har så rasande simpla böjelser! Ser du inte, att han jämt och samt helst håller sig ute bland tjänstfolket och dagsverkarne. Och aldrig kan jag heller glömma, att han icke dugde till att ta' sin studentexamen! fräste patronen.

— Jaha, gubbe lilla, du vet, att man kan gå ifrån gård och grund, men inte från sitt sinne.

— Nå, ifrån gård och grund får han, min själ, nog gå en gång, ty en sådan där yrskalle, som inte håller sig uppe, så att han kan gifta sig efter sitt stånd och så att han får pengar, kan inte efter min död sitta vid det här stället, så intecknadt som det, gunås, är. Hade han dugt till att läsa och bli ämbetsman, kunde det redat sig. Men nu vräker han mej — som det står i bibeln — med grå hår i grafven, den nötstöfveln! suckade Strömvall.

— Nej, det gör han aldrig, gubbe lilla!

— Gör han inte? Hur tusan kan du säga det?

— Jo, det kan jag! Ty du är ju flintskallig och har peruk! Hur ska' du då kunna komma gråhårig i grafven?

— Dra åt . . .! fnös patronen, som i själfva verket var en smula råvalkad af sig, och gick sin väg.

Sådana där meningsutbyten voro inte alldeles sällsynta hos bruks-patronens. De förekommo tvärtom allt mera ofta, sedan herr Axel slutat skolan och gifvit sig till att gå hemma och titta på jordbruket.

Sant var det också, att ung Axel just inte ätit visdom med sked. Men om främmande språk och logik och tocke där inte gick uti honom, så var han dock benådad med ett praktiskt förstånd, och det såg nästan ut som om han haft en medfödd instinkt för landt-

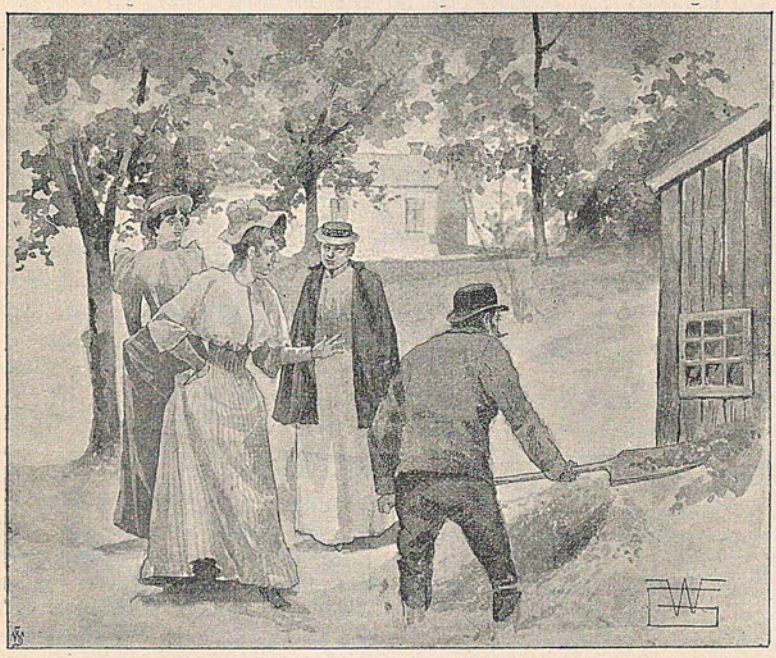

hushållning, såsom ju många människor ha. Och när han gått där hemma och spovelerat bland arbetsfolket ett år, var han hundan så mycket styfvare i både solrosfrökakor och kainit och pudrett än kontraktsprostens son, som gått fyra år vid Ultuna samt svor på, att han »legat i» de artificiella gödningsämnena alldeles förskräckligt.

Men brukspatron Strömvall hade en gång för alla fått i sin tjurskalle, att en människa inte duger till ett dugg här i världen, utan att hon så och så många år hängt öfver en hop tråkiga böcker, och han var fullt och fast öfvertygad om, att ingen kunde bruka jord, utan att han hade fosforsyra och guano på sina fem fingrar och kunde tala som en präst i flera timmars tid om Ayrshire och Yorkshire och kali och magnesia och alla de där krokiga tillställningar och ord, som bo på en modärn landthushållares visdomsdrypande läppar.

Men Axel gick munter omkring på åker och äng och lärde sig praktiskt alla jordbrukets göromål, och hvart han kom och hvar han högg i satte han ett vådligt lif i spelet, ty folket tyckte om honom.

— Han ä' så beskedlig och gemen som en gelike; dä' ä' annat än den förhärdade gubbastuten! lät folket.

Kom det främmande till brukspatronens och man ville hafva reda på herr Axel till sällskap åt de unga damerna, hände det oftast, att man fann honom med grep i näfven ute i gödselstaden eller med tömmarne i hand bakom en harf långt borta på ett gärde.

Vid sådana tillfällen svor alltid patronen på, att bedröfvelsen skulle »göra honom gråhårig bums».

Var det så, att herrskapet Strömvalls skulle ut på fest i grannskapet eller in till bal i staden, bedyrade ung Axel alltid, att han hade skoskaf eller håll i bröstet, så att han måste stanna hemma.

Men de gamle hade inte väl gifvit sig i väg, förrän han spände till att tralla som en speleman samt for i väg bort till häradsdomarns, så att rockskörten flaxade såsom ett par örnvingar efter honom. Och när brukspatronen satt vid virabordet i det festliga laget och drack grogg och blef bet, så satt Axel, den muntergöken, och virade sin arm om häradsdomarens dotter samt tog hem spel på spel från den skälmungens läppar. Det var »gask», som han tyckte om.

På det viset gick det ett par år och knappast en dag förflöt, utan att brukspatronen förklarade, hur rasande gråhårig han snart skulle bli på grund af sonens simpla böjelser och eländiga bondkurtis.

Men Axel lät honom gorma och gnata.

— Hvilken är den torparpiga, som du är kär i, efter du jämt och samt hänger ute hos folket, du sorgebarn? kunde han fråga ibland.

— Kors, jag tycker om dem allesammans! skämtade Axel.

— Ja, jag kunde väl tro, att det skulle bli en turk af dej! Men hvem tusan bräs du på?

— Åh, det vet du allt! Äpplet faller inte långt ifrån trädet, heter det ju!

— Hut! Nu gör du mej med grått hår igen! Aldrig gör du annat, din dagdrifvare! — — — — — — — — — — — — — —

Det gick emellertid sin gilla gång hos patronens, ända tills han i följd af ett par borgesmäns obestånd fick sitt betydliga kreditiv och ett par andra lån uppsagda.

Hur patron Strömvall for och konkade i bygden och i sta'n och krusade sina bekanta, blef det honom stört omöjligt att få andra borgesmän och ännu omöjligare var det för honom att betala in beloppen.

— Mor, sa' han en eftermiddag, då han kom hem efter ett nytt och fåfängt försök att få affärerna ordnade, mor, nu få vi gå ifrån vårt hem! Det går åt hälsefyr och blir konkurs innan veckans slut. Jag skjuter mig väl med revolvern eller med Axels fågelstudsare. Hade han skött sig, så kunde ett rikt gifte räddat oss, för han ser i alla fall ut som en karl, den odågan. — Ja, jag tar hans fågelstudsare, så samlar jag glödande kol på hans hufvud!

Patron hade knappt talat ut, och frun hade inte ens hunnit få tappen ur tåretunnan, förrän Axel och häradsdomaren kommo in.

— Jag hör, att brukspatron fått en hop pengar uppsagda, och nu ville jag ödmjukast fråga, om jag inte kunde få sätta in min dotters möderne hos patron, eftersom jag just nu har di pengarna oplacerade! sa' häradsdomaren.

Man kan tro, att där blef en nyter brukspatron. Han hoppade till som en kalf på golfvet och skrek:

— Låt bära in toddyvirke på eviga momangen! Sitt ner häradsdomare! Jo jo, visst går det an! Hur stor ränta?

— Ja, si det får brukspatron egentligen göra upp med sin son om!

— Jag ska' väl så i pocker heller och inte göra upp med den pigadonisen!

— Jo, efter som han ska' ha' flickan och gifta sig med henne, blir det väl egentligen hans pengar! lät häradsdomaren, och släppte ner några sockerbitar i toddyglaset.

Patronen bara glodde och glodde än på sorgebarnet, som stod där och log, och än på häradsdomarn, hvilken ägnade allt sitt allvar åt toddyberedningen.

Å ena sidan betänkte Strömvall sitt ruinerade läge och häradsdomarns stora rikedom, och å den andra sin finare släkt och sin förnämligare extraktion.

Och det slets med honom, som man säger. Men så kom han att se ut genom fönstret öfver sina vackra ägor och gårdens trefliga byggnader. Att få gå bort från allt detta och sätta fot under fattigmans bord — det vore dock ett rackaretyg, det kände han.

Och så gick han bort och slog Axel på skuldran:

— Lycka till du! Är det inte som jag alltid sagt, att jag skulle få glädje af dig, fast du inte passade till bokmal och pennfäktare.

— Men hur går det med dina grå hår, far! log sonen.

— Dra åt . . .! Skål häradsdomare!

— Tack patron! Dä' tycks arta sig bra mellan herrarna angående räntesatserna, ser jag! Skål!

Axel masade ut och hämtade flickan på kvällen, och patronen var så nöjd och uppspelt, att han tog henne i sitt knä och medan hon satt där, fattade han sitt glas och sa':

— Låt oss lägga bort titlarne, häradsdomare!

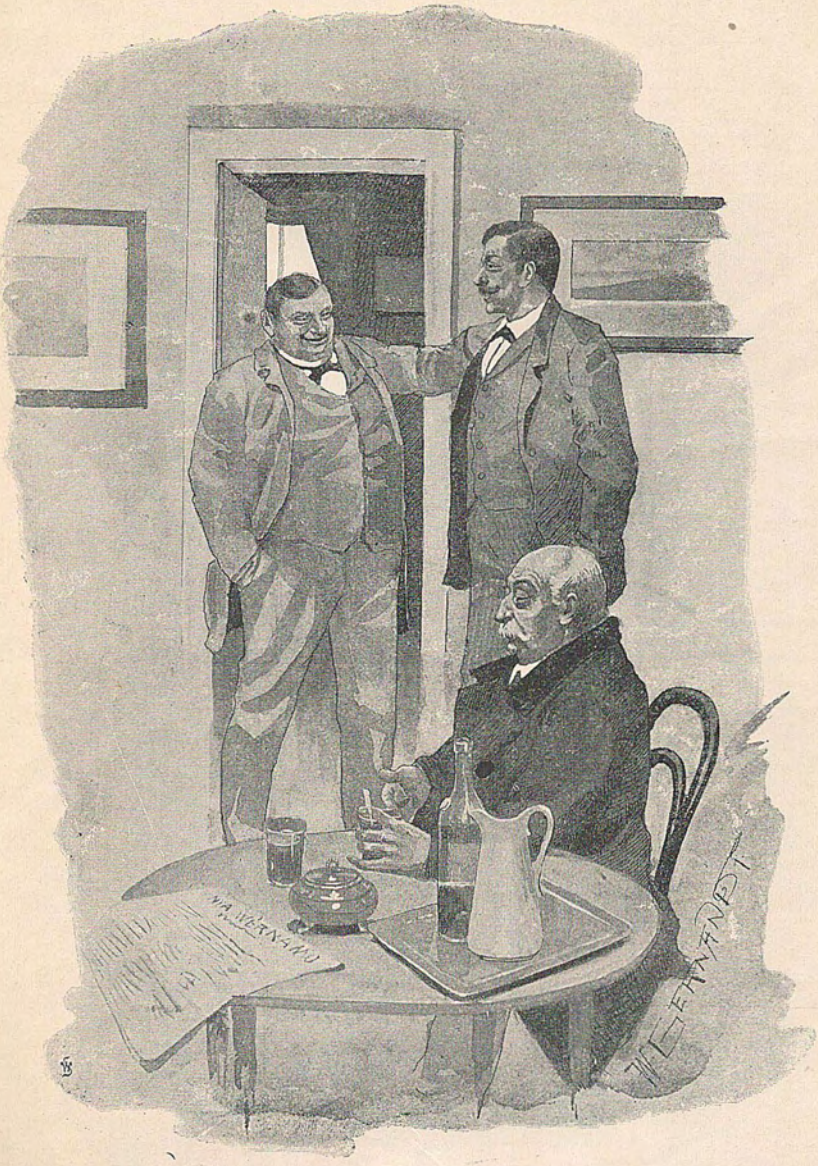
MA WERNANDO
W. GERNANDT

I en samling fristående och kompletta arbeten utgifves ett urval af

Thure Sällbergs
Humoristiska skizzer

från den småländska landsbygden.

Hvarje del kostar 25 öre.

Närmast utgifvas:

HVARDAGSSLIT och HÖGTIDSGILLEN.

BONNAKNEP och RALLAREDÅD.

GYCKLEJÖSSAR och ANDRA FRAMSTÅENDE SYNDARE.

FRIERI och GIFTERMÅL, HATFULLHET, HÄMND och SLAGSMÅL.

ILLDÅD och KÄRLEKSAFFÄRER.

PÅ HERRGÅRDSVÄGAR och SKOGSSTIGAR.

KARLAORD och KÄRINGSNACK.

JORDBÄFNING I SPINKAMÅLEN.

I SNUFVEBO och SKRYMTEBO.

POJKAENFALD och KVINNOLIST.

I BYGDERNA.

BLAND TROGNA GRANNAR.